

mokslas — menas — literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1973 METAI

GEGUZĖS MĖN. 12 D. / MAY 12, 1973

PART TWO — NR. 112 (19)

Šiame numery

Čia kova vedama už būvį.
Niekada nebuvom užsisklendę
nuo pasaulio.

Ar mes ir liksime tik
duoneliautojai?

Damaso Alonso eilėraštis.

Vladas Jakubėnas apie
"Carmen".

Jurgis Jankus apie Stasio
Santvaro viešnągę.

Niekada nebuvom užsisklendę nuo pasaulio

Lietuvos gyventojų prekybiniai
ryšiai I–XIII a.

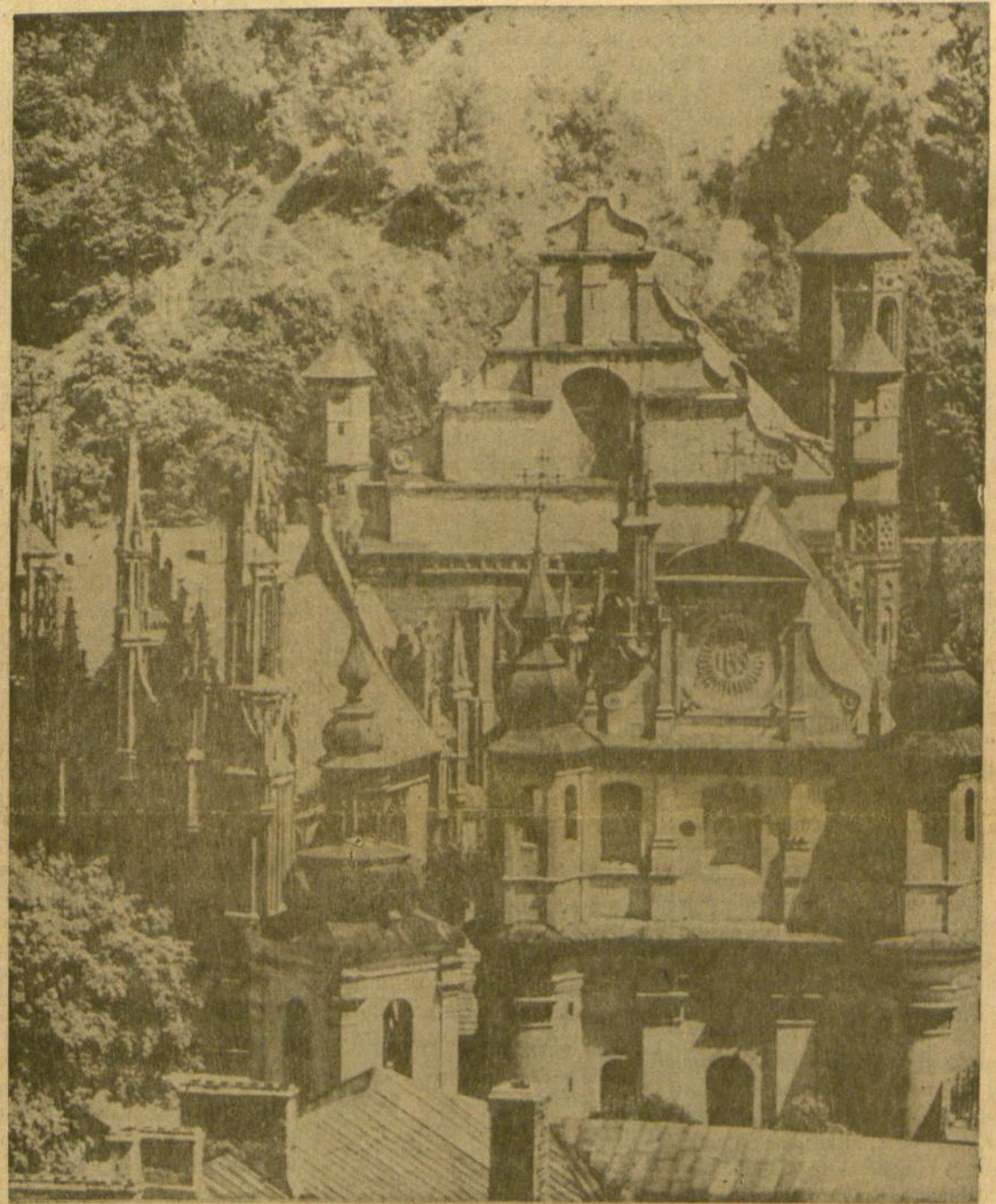
JONAS PUZINAS

Pastaruoju metu Lietuvoje pasirodė visa eilė monografinio pobūdžio archeologinių darbų. 1968 m. Lietuvos Mokslų akademijos Istorijos institutas išleido monografiją "Lietuvos archeologiniai paminklai" (230 p.), kur nagrinėjami Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai. Tai sutelktinis kelių autorių darbas, kuriame atskirus pajūrio ruožo kapinynus aprašo Pranas Kulikauskas, Mykolas Michelbertas, Adolfas Tautavičius (jis ir to leidinio atsakingasis redaktorius), Ona Navickaitė-Kuncienė, Eugenija Butėnienė ir Rimutė Rimantienė. Būtų gera, jei ir kitos Lietuvos kultūrinės sritys susilauktų panašių monografių. Antras reikšmingas darbas, išleistas 1970 m. "Minties" leidyklos Vilniuje — Reginos Volkaitės-Kulikauskienės "Lietuviai IX–XII amžiais" (296 p.). Čia nuodugniai apžvelgiamas laikotarpis, kai kūrėsi Lietuvos valstybė. Trečia Istorijos instituto monografija, išleista rusų kalba, priklauso akmens amžiaus tyrinėtojos Rimutės Jablonskytės-Rimantienės plunksnai. Tai "Paleolit i mezolit Litvy" (Vilnius, 1971, 203 p.). Šioje rūpestingai paruoštoje ir pačios autorės piešiniais iliustruotoje knygoje analizuojama pačių pirmųjų Lietuvos gyventojų kultūra maždaug nuo XI iki IV tūkstantmečio pr. Kr. Pagaliau praėjusių metų pabaigoje susilaukėme vertingos Istorijos instituto išleisto monografijos — "Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a." (287 p.). Ši kartą stabtelėkime ties ta monografija.

Ligi šiol Lietuvos prekybiniai santykiai proistoriniais laikais dažnai būdavo paliečiami įvairiuose apžvalginio pobūdžio darbuose ir specialiuose straipsniuose, bet atskiros studijos, skirtos tai svarbiai ūkio šakai, neturėjo. Darbu pasiskirstė trys gražiai besireiškia jaunesnės kartos archeologai: Mykolas Michelbertas (jis yra ir monografijos atsa-

kingasis redaktorius) rašo apie prekybinius ryšius su Romos imperija I–IV a. (p. 5–125), Adolfas Tautavičius — apie Lietuvos prekybinius-kultūrinius ryšius V–VIII a. (p. 126–148) ir Ona Kuncienė — apie prekybinius ryšius IX–XIII amžiais (p. 149–254). Besvarstant prekybinius santykius Lietuvos proistorėje, paliečiama ir latvių, prūsų bei jotvingių archeologinė medžiaga, bet, deja, visai nekludytos sritys — šiaurės rytus, rytus ir pietų rytus nuo Lietuvos, kur dabartinėje gudų ir rusų žemėje gyventa baltų. Taip pat neįtraukti monografijon ankstyvieji laikotarpiai (akmens, žalvario ir ankstyvasis geležies amžius), kada baltai buvo išvystę gana gyvus mainų prekybos ryšius ne tik su kaimyniniais, bet ir su tolimais kraštais. Pavyzdžiui, žalvario amžiuje (apie 1800–500 pr. Kr.) Baltijos pajūrio gintaras buvo pasiekęs ne tik Rytų ir Vidurio Europos kraštus, bet ir labai tolimas sritis: šiaurinį Kaukazą, Balkanus, šiaurės rytinį Peloponesą (gintarinių karolių rasta Mikėnų šachtiniuose kapuose), Egiptą. Bent trumputė apžvalga būtų labai pravertusi.

Dabar bent prabėgomis susipažinkime su atskirų autorių darbais. Mykolas Michelbertas (g. 1939 m., 1960 m. baigęs Vilniaus universitetą, nuo 1960 LMA Istorijos instituto mokslinis bendradarbis) apžvelgia Lietuvos prekybinius santykius su Romos imperija I–IV a. Palietęs Lietuvon patekusius žalvarinius indus, plačiausiai sustoja ties spaminėmis ir emaliuotomis segėmis, stikliniais bei emaliniais karoliais ir Romos monetomis. Sparninės I a. segės, kaip žinoma, buvo įvežtos iš Romos imperijos provincijos Padunijoje (Panonijos, Noriko), o emaliuotosios II a. segės — iš Pareinio bei Padunojo. Stikliniai ir emaliniai karoliai suskirstyti grupėmis ir smulkiai aprašomi. Lietuvoje ligi šiol su-

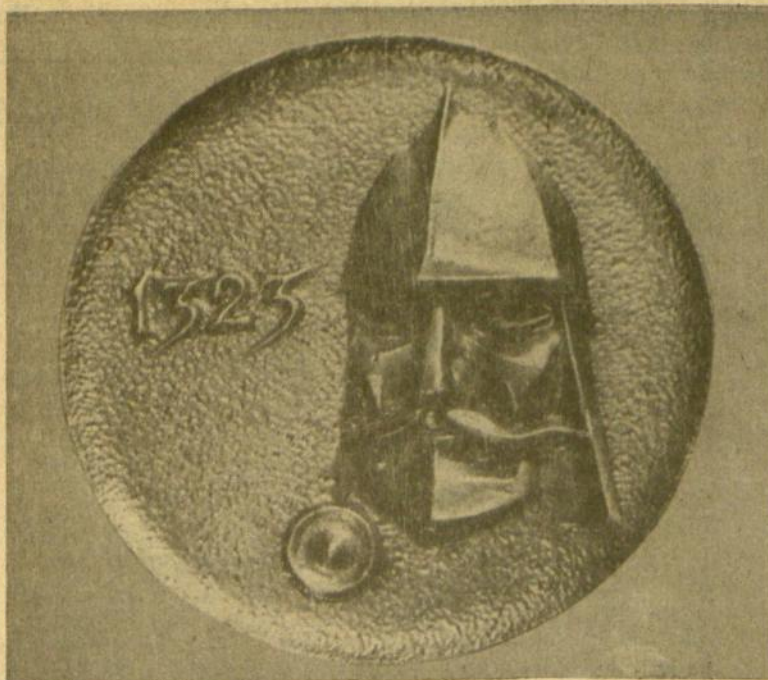
Trijų bažnyčių puokštė Vilniaus senamiestyje: Šv. Onos, Šv. Mykolo ir Bernardinų.

rausta per 2300 karolių, įvežtų iš Romos imperijos provincijų. Autorius yra suregistravęs per 1000 Romos monetų, surastų net 69 vietose, daugiausia vakarinėje Lietuvoje. Daugumas monetų pateko Lietuvon II a., žymiau mažiau III–IV a. Straipsnio gale duotas Lietuvos surastų Romos monetų sąrašas ir gera suvestinė lentelė. Tą sąrašą dar būtų galima papildyti Prano Baleniūno privačiame rinkinyje buvusiomis monetomis. Pvz., Betygaloje su-

rausta per 2300 karolių, įvežtų iš Romos imperijos provincijų. Autorius yra suregistravęs per 1000 Romos monetų, surastų net 69 vietose, daugiausia vakarinėje Lietuvoje. Daugumas monetų pateko Lietuvon II a., žymiau mažiau III–IV a. Straipsnio gale duotas Lietuvos surastų Romos monetų sąrašas ir gera suvestinė lentelė. Tą sąrašą dar būtų galima papildyti Prano Baleniūno privačiame rinkinyje buvusiomis monetomis. Pvz., Betygaloje su-

rausta per 2300 karolių, įvežtų iš Romos imperijos provincijų. Autorius yra suregistravęs per 1000 Romos monetų, surastų net 69 vietose, daugiausia vakarinėje Lietuvoje. Daugumas monetų pateko Lietuvon II a., žymiau mažiau III–IV a. Straipsnio gale duotas Lietuvos surastų Romos monetų sąrašas ir gera suvestinė lentelė. Tą sąrašą dar būtų galima papildyti Prano Baleniūno privačiame rinkinyje buvusiomis monetomis. Pvz., Betygaloje su-

rausta per 2300 karolių, įvežtų iš Romos imperijos provincijų. Autorius yra suregistravęs per 1000 Romos monetų, surastų net 69 vietose, daugiausia vakarinėje Lietuvoje. Daugumas monetų pateko Lietuvon II a., žymiau mažiau III–IV a. Straipsnio gale duotas Lietuvos surastų Romos monetų sąrašas ir gera suvestinė lentelė. Tą sąrašą dar būtų galima papildyti Prano Baleniūno privačiame rinkinyje buvusiomis monetomis. Pvz., Betygaloje su-

Vilniaus, kaip Lietuvos sostinės, 650 metų sukakčiai paminėti Lietuvoje išleistas medalis (padidintas pusantrų karto). Nuotr. V. Noreikos

Kertinė paraštė

Čia kova vedama už būvį

Prieš 650 metų (1323) sausio mėn. 25 d. Lietuvos karalius Gediminas parašė Hanzos miestams į Vakarų Europą pirmąjį laišką iš Vilniaus — Lietuvos sostinės. Šis įvykis istorikų ir yra laikomas Vilniaus Lietuvos sostinė paskelbimo aktu. Dėmesys į tą neeilinį jubiliejų Kertinėje paraštėje buvo atkreiptas š. m. sausio 17 d., raginant visuomenę tautinių švenčių proga nepamiršti šios lietuvių tautos valstybingumo sukakties, buvo sugestijuota rengti šio įvykio atžymėjimui akademijas su aukšto lygio mokslinė pasakaita ir atitinkama muzikine bei literatūrine dalimi, mokyklose bei vasaros jaunimo stovyklose supažindinti jaunimą su istorine Lietuvos sostine, panaudojant nuotraukų skaidres, muziką, dainą, literatūrą ir pan.

Ir po anos užuominos Kertinėje paraštėje, jau praėjo visi Vasario 16-tosios minėjimai, jau artėjame į šių metų vidurį. O kas Vilniaus, kaip sostinės, 650 metų jubiliejui atžymėti padaryta? Ogi beveik nieko. Laikraščiniuose Vasario 16-tos minėjimų aprašymuose teko pastebėti, jog tik viena provincijos kolonija minėjime užsiminė ir šiemetinių Vilniaus jubiliejų. Net išdidžiai pasaulio lietuvių sostinė apsišaukusi — Chicago, įsiaištriusi pinigų pasidalinimo ir savitarpio nepasitikėjimo kovo, masinio Vasario 16-tos minėjimo visai nė žodeliu neprisiminė tikrosios lietuvių sostinės Vilniaus 650-ąsias metines.

Bet Vilniaus jubiliejiniai metai dar nėra pasibaigę, ir reikia išsivijai ką nors daryti, kad netektų ir prieš pavergtuosius brolius raudonuoti iš gėdos. Kai kieno jau šis tas yra padaryta. Ir pirmiausia padaryta ne pasaulio ir kraštų sostinėmis apsišaukusiu lietuvių kolonijai, bet tų provincijų ir mažųjų. Štai, aukšto akademinio lygio Vilniaus jubilėjaus minėjimus yra surengusios Rochesterio ir Hamiltono (Kanadoje) lietuvių kolonijos. Ir nenustabu, nes tokia palyginti nedidelė Rochesterio lietuvių kolonija bene bus savo veiklos apraiška

komis pati kultūringiausia visoje Amerikoje. Todėl ar šia mažąja Graikiją negalėtų pasekti ir visos didžiosios Romos.

Bent jau Chicago turėtų surengti tikrai aukšto kultūrinio lygio Vilniaus sostinė paskelbimo minėjimą, kurin paskaitininku pasikviestinas ne šiaip koks gražialbis iš pašalės, bet šios srities autoritetas — mokslininkas. Rengėjų akys čia visų pirma turėtų krypti į senosios Lietuvos istorijos specialistus: prof. J. Puziną, prof. S. Sužiedėlį, dr. V. Sruogienę, dr. J. Jakštą ar dr. A. Kučą. Akademijos meninė programa, tiek savo vokaline bei literatūrine dalimi, taipgi jokių būdu neturėtų nusileisti į Kalėdų Eglutės dainelių ir deklamacijų lygį. Vidutinybėmis perkrautų vaikiškų ir senyviškų parengimų — Chicagoje kiekvieną savaitgalį turime aibes. Neeilinė sostinės Vilniaus 650 metų jubilėjaus proga mūsų sostininkišką Chicago taipgi turėtų surengti ne trafaretais ir įprastą rutiną dvelkiantį tūkstantį parengimą, bet visuomenę kilstelėjančią, jaunąją mūsų kartą ir kiekvieną šviesuolį patraukiančią išskirtinę aukšto lygio akademiją.

Iki vasaros karščių vargu ar bus galima ką padaryti, iš anksto nieko nesuplanavus. Nebent įvairių lituanistinių mokyklų mokslo metų baigimo iškilmėse atskiru referatėliu, atitinkamos prozos ar poezijos gabaliuku bei ekrane parodyta istorinio Vilniaus skaidre prisiminti sostinės daugelio šimtmečių jubiliejų. Tačiau rūduo turėtų būti užpildytas neatkištiniais Vilniaus minėjimais, surengtais vietos lietuvių Bendruomenių ar šiaip visuomeninio bei kultūrinio pobūdžio draugijų. Kodėl įvairios institucijos ar kiti minėjimų rengėjai negalėtų akademijos programai jau dabar užsakyti vienam ar kitam kompozitoriui parašyti dainą solistui ar chorui, panaudojant kurio nors mūsų poeto Vilniaus temos eilėraštį. Tai būtų muzikinės programos šviežiena ir naujas indėlis mūsų kultūrinin

(Nukelta į 2 psl.)

(Nukelta į 5 psl.)

Šiame numery

Čia kova vedama už būvį.
Niekada nebuvom užsisklendę
nuo pasaulio.

Ar mes ir liksime tik
duoneliautojai?

Damaso Alonso eilėraštis.

Vladas Jakubėnas apie
"Carmen".

Jurgis Jankus apie Stasio
Santvaro viešnągę.

Kertinė paraštė

Čia kova vedama už būvį

Prieš 650 metų (1323) sausio mėn. 25 d. Lietuvos karalius Gediminas parašė Hanzos miestams i Vakarų Europą pirmąjį laišką iš Vilniaus — Lietuvos sostinės. Šis įvykis istorikų ir yra laikomas Vilniaus Lietuvos sostinė paskelbimo aktu. Dėmesys i tą neeilinį jubiliejų Kertinėje paraštėje buvo atkreiptas š. m. sausio 17 d., raginant visuomenę tautinių švenčių progą nepamiršti šios lietuvių tautos valstybingumo su kakties, buvo sugestijuota rengti šio įvykio atžymėjimui akademijas su aukšto lygio mokslinė paskaita ir atitinkama muzikine bei literatūrine dalimi, mokyklose bei vasaros jaunimo stovyklose supažindinti jaunimą su istorine Lietuvos sostine, panaudojant nuotraukų skaidres, muziką, dainą, literatūrą ir pan.

Ir po anos užuominos Kertinėje paraštėje, jau praėjo visi Vasario 16-tosios minėjimai, jau artėjame i šių metų vidurį. O kas Vilniaus, kaip sostinės, 650 metų jubiliejui atžymėti padaryta? Ogi beveik nieko. Laikraščiniuose Vasario 16-tos minėjimų aprašymuose teko pastebėti, jog tik viena provincijos kolonija minėjime užsiminė ir šiemetinį Vilniaus jubiliejų. Net išdidžiai pasaulio lietuvių sostinė apsišaukusi Chicago, įsiaištriusi pinigų pasidalinimo ir savitarpio nepasitikėjimo kovo, masiniuos Vasario 16-tos minėjimuos visai nę žodeliu neprisiminę tikrosios lietuvių sostinės Vilniaus 650-ąsias metines.

Bet Vilniaus jubiliejiniai metai dar nėra pasibaigę, ir reikia išsivijai ką nors daryti, kad netektų ir prieš pavergtuosius brolius raudonuoti iš gėdos. Kai kieno jau šis tas yra padaryta. Ir pirmiausia padaryta ne pasaulio ir kraštų sostinėmis apsišaukusių lietuvių kolonijų, bet tų provincinių ir mažųjų. Štai, aukšto akademio lygio Vilniaus jubilėjaus minėjimus yra surengusios Rochesterio ir Hamiltono (Kanaadoje) lietuvių kolonijos. Ir ne nuostabu, nes tokia palyginti nedidelė Rochesterio lietuvių kolonija bene bus savo veiklos apraiš-

komis pati kultūringiausia visoje Amerikoje. Todėl ar šią mažąją Graikiją negalėtų pasekti ir visos didžiosios Romos.

Bent jau Chicago turėtų surengti tikrai aukšto kultūrinio lygio Vilniaus sostinė paskelbimo minėjimą, kurin paskaitininku pasikviestinas ne šiaip koks gražialkalbis iš pašalės, bet šios srities autoritetas — mokslininkas. Rengėjų akys čia visų pirma turėtų krypti į senosios Lietuvos istorijos specialistus: prof. J. Puziną, prof. S. Sužiedę, dr. V. Sruogienę, dr. J. Jakštą ar dr. A. Kučą. Akademijos meninė programa, tiek savo vokaline bei literatūrine dalimi, taipgi jokių būdu neturėtų nusileisti i Kalėdų Eglutės dainelių ir deklamacijų lygį. Vidutinybėmis perkrautų vaikiškų ir seniukiškų parengimų Chicagoje kiekvieną savaitgalį turime aibes. Neeilinė sostinės Vilniaus 650 metų jubilėjaus proga mūsų sostininkiškoji Chicago taipgi turėtų surengti ne trafaretais ir įprastą rutiną dvelkiantį tūkstantąjį parengimą, bet visuomenę kilstelėjancią, jaunąją mūsų kartą i kiekvieną šviesuolį patraukiančią išskirtinę aukšto lygio akademią.

Iki vasaros karščių vargu ar bus galima ką padaryti, iš anksto nieko nesuplanavus. Nebent įvairių lituanistinių mokyklų mokslo metų baigimo išskilmėse atskiru referatėliu, atitinkamos prozos ar poezijos gabaliuku bei ekrane parodyta istorinio Vilniaus skaidre prisiminti sostinės daugelio šimtmečių jubiliejų. Tačiau ruduo turėtų būti užpildytas neatkistinais Vilniaus minėjimais, surengtais vietos lietuvių Bendruomenių ar šiaip visuomeninio bei kultūrinio pobūdžio draugijų. Kodėl įvairios institucijos ar kiti minėjimų rengėjau negalėtų akademijos programai jau dabar užsakyti vienam ar kitam kompozitoriui parašyti dainą solistui ar chorui, panaudojant kurio nors mūsų poeto Vilniaus temos eilėraštį. Tai būtų muzikinės programos šviežiena ir naujas indėlis mūsų kultūrinin (Nukelta i 2 psl.)

Niekada nebuvom užsisklendę nuo pasaulio

Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a.

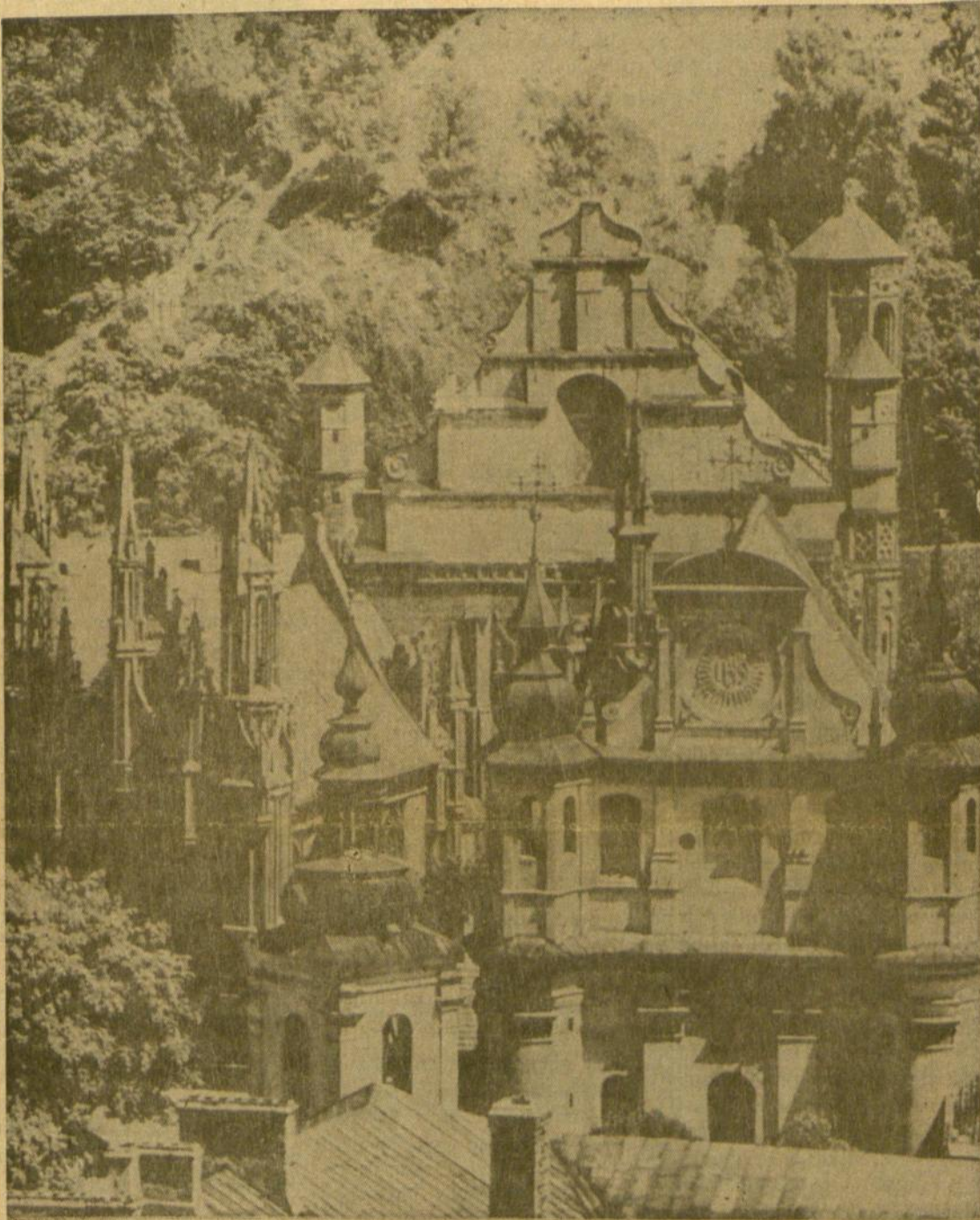
JONAS PUZINAS

Pastaruoju metu Lietuvoje pasirodė visa eilė monografinio pobūdžio archeologinių darbų. 1968 m. Lietuvos Mokslų akademijos Istorijos institutas išleido monografiją "Lietuvos archeologiniai paminklai" (230 p.), kur nagrinėjami Lietuvos pajūrio I–VII a. kapinynai. Tai sutelktinis kelių autorių darbas, kuriame atskirus pajūrio ruožo kapinynus aprašo Pranas Kulikauskas, Mykolas Michelbertas, Adolfas Tautavičius (jis ir to leidinio atsakingasis redaktorius), Ona Navickaitė-Kuncienė, Eugenija Butėnienė ir Rimutė Rimantienė. Būtų gera, jei ir kitos Lietuvos kultūrinės sritys susilauktų panašių monografių. Antras reikšmingas darbas, išleistas 1970 m. "Minties" leidyklos Vilniuje — Reginos Volkaitės-Kulikauskienės "Lietuviai IX–XII amžiais" (296 p.). Čia nuodugniai apžvelgiamas laikotarpis, kai kūrėsi Lietuvos valstybė. Trečia Istorijos instituto monografija, išleista rusų kalba, priklauso akmens amžiaus tyrinėtojos Rimutės Jablonskytės-Rimantienės plunksnai. Tai "Paleolit i mezolit Litvy" (Vilnius, 1971, 203 p.). Šioje rūpestingai paruoštoje ir pačios autorės piešiniais iliustruotoje knygoje analizuojama pačių pirmųjų Lietuvos gyventojų kultūra maždaug nuo XI iki IV tūkstantmečio pr. Kr. Pagaliau praėjusių metų pabaigoje susilaukėme vertingos Istorijos instituto išleistos monografijos — "Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai I–XIII a." (287 p.). Šį kartą stabtelėkime ties ta monografija.

Ligi šiol Lietuvos prekybiniai santykiai pristoriniais laikais dažnai būdavo paliečiami įvairiuose apžvalginio pobūdžio darbuose ir specialiuose straipsniuose, bet atskiros studijos, skirtos tai svarbiai ūkio šakai, neturėjome. Darbu pasiskirstė trys gražiai besireiškia jaunesnės kartos archeologai: Mykolas Michelbertas (jis yra ir monografijos atsa-

kingasis redaktorius) rašo apie prekybinius ryšius su Romos imperija I–IV a. (p. 5–125), Adolfas Tautavičius — apie Lietuvos prekybinius-kultūrinius ryšius V–VIII a. (p. 126–148) ir Ona Kuncienė — apie prekybinius ryšius IX–XIII amžiais (p. 149–254). Besvarstant prekybinius santykius Lietuvos proistorėje, paliečiama ir latvių, prūsų bei jotvingių archeologinė medžiaga, bet, deja, visai neekliudytos sritys i šiaurės rytus, rytus ir pietų rytus nuo Lietuvos, kur dabartinėse gudų ir rusų žemėse gyventa baltų. Taip pat neįtraukti monografijon ankstyvieji laikotarpiai (akmens, žalvario ir ankstyvasis geležies amžius), kada baltai buvo išvystę gana gyvus mainų prekybos ryšius ne tik su kaimyniniais, bet ir su tolimais kraštais. Pavyzdžiui, žalvario amžiuje (apie 1800–500 pr. Kr.) Baltijos pajūrio gintaras buvo pasiekęs ne tik Rytų ir Vidurio Europos kraštus, bet ir labai tolimas sritis: šiaurinį Kaukazą, Balkanus, šiaurės rytinį Peloponesą (gintarinų karolių rasta Mikėnų šachtiniuose kapuose), Egiptą. Bent trumputė apžvalga būtų labai pravertusi.

Dabar bent prabėgomis susipažinkime su atskirų autorių darbais. Mykolas Michelbertas (g. 1939 m., 1960 m. baigęs Vilniaus universitetą, nuo 1960 LMA Istorijos instituto mokslinis bendradarbis) apžvelgia Lietuvos prekybinius santykius su Romos imperija I–IV a. Pažietęs Lietuvon patekusius žalvarinius indus, plačiausiai sustoja ties sparninėmis ir emaliuotomis segėmis, stikliniais bei emaliniais karoliais ir Romos monetomis. Sparninės I a. segės, kaip žinoma, buvo įvežtos iš Romos imperijos provincijos Padunijoje (Panonijos, Noriko), o emaliuotosios II a. segės — iš Pareinio bei Padunojo. Stikliniai ir emaliniai karoliai suskirstyti grupėmis ir smulkiai aprašomi. Lietuvoje ligi šiol su-

Trijų bažnyčių puokštė Vilniaus senamiestyje: Šv. Onos, Šv. Mykolo ir Bernardinų.

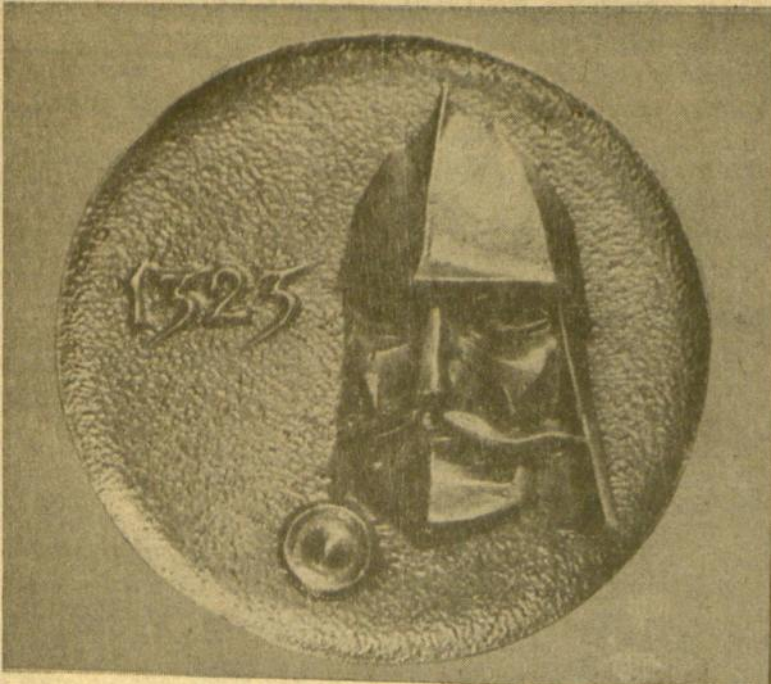
rasta per 2300 karolių, įvežtų iš Romos imperijos provincijų. Autorius yra suregistravęs per 1000 Romos monetų, surastų net 69 vietose, daugiausia vakarinėje Lietuvoje. Daugumas monetų pateko Lietuvon II a., žymiau mažiau III–IV a. Straipsnio gale duotas Lietuvos surastų Romos monetų sąrašas ir gera suvestinė lentelė. Tą sąrašą dar būtų galima papildyti Prano Baleniūno privačiame rinkinyje buvusiomis monetomis. Pvz., Betygaloje su-

rasta žalvarinė Nerono sestercija. Eiguliuose II aptikta II a. moneta; Lygumuose (Šiaulių aps.) taip pat surasta Romos monetų; Veršvuose (prie Kauno) 1938 m. Mikšo sklype surastas lobis, susidedas iš 7 žalvarinių monetų: 2 Trajano, 1 Sabinos I, 2 Faustinos I ir 2 Marko Aurelijaus.

Po to M. Michelbertas aptaria prekybinius kelius. Ypačiai išryškinaamas vad. "Gintaro kelias", ejęs iš Baltijos pajūrio bei žemu-

tinės Vyslos i Panoniją, Noriką, Retiją ir, gal būt, net i pačią Italiją. Kitas prekybos kelias, ejęs jūra i Pareinį ir Galiją, buvo naudojamas I–II a., bet ypačiai nuo III a. vidurio ir IV a., kada "Gintaro kelias", prasidėjęs romėnų kovoms su germanais, buvo nutrauktas. Būta prekybinių ryšių su Viduriniu ir Žemutiniu Padnėpiu, Brandenburgo bei Mecklenburgo sritimis, Gotlandu, Estija ir kt. Bene daugiausia Romos importo aptinkama vakarinėje Lietuvos dalyje, kur galėjo būti keletas mainų prekybos centrų. Manoma, kad vienas toks centras yra buvęs kur nors netoli Klaipėdos ar Šilutės, antras — Palangos ar Kretingos apylinkėse, o vidurinėje Lietuvoje — netoli Nemuno ir Neris santakos.

Romėnų kultūros įtaka daugiausia buvo palietusi germanus, frankus ir sarmatus, žymiai mažiau toliau i šiaurę gyvenusias gentis, jų tarpe ir baltus. Čia autorius pabara "buržuazinius archeologus", jų tarpe ir mane, kad jie perdeda Romos imperijos kultūros įtaką baltams. Tiesa, savo laiku esu teigęs, kad "Viena iš svarbiųjų priežasčių, paskatinusių šio laikotarpio kultūros kilimą, yra buvusi Romos imperijos kultūra" (J. Puzinas, Naujausių proistorinių tyrinėjimų duomenys, Kaunas, 1938, p. 57). Taigi, viena iš svarbiųjų priežasčių, ne

Vilnius, kaip Lietuvos sostinės, 650 metų suakčiai paminėti Lietuvoje išleistas medalis (padidintas pusantro karto). Nuotr. V. Noreikos

(Nukelta i 5 psl.)

Kutūros temomis kitur

Ar mes ir liksime tik duonelautojai?

Tik ką išėjusiu naujame „I Laisvė“ ž. m. balandžio mėn. numerio spausdinamas labai aktualus Antano Maceinos straipsnis „Tautos pakaitalas ar papildas?“ (Tremties prasmės beiškant). Be kita ko, Antanas Maceina šiame savo rašte išsivys suskirsto į tris grupes: i kolonistus, duonelautojus ir pabėgėlius. Autorius labai įžvalgiai nupiešia žodžiais ir kiekvienos grupės portretą. Skaitytojui yra be galo įdomu pasekti, kiek daug kurios grupės bruožų yra ir mūsų šiandieninės išeivijos veide.

Aplamai šio neeilinio straipsnio vienas labai ryškių akcentų yra išeivijos prasmės įkūnijimas kultūrinėje-kūrybinėje veikloje. Maceinos mintys tad ir yra čia labai laiku suskambėjusios pirmas pavojaus skambėjimas, kada net bendruomeninius rinkinius žmonių suvažiavimus ne vienam (ir net iš vadovaujančių) ima atrodyti, jog veiklos protokolų tomas yra lygiaus svorio (ar net ir svarbesnis) už išliekančios vertės grožinės literatūros knygas, muzikos kūrinius, meno paveikslus ar mokslo veikalus. Mėgstame girtis, jog lietuviškoji išeivija sudaro visą trečdali tautos. Bet, nekierpus pakankamo dėmesio i kultūrinį-kūrybinį turinį išeivijoje jėgų panaudojimą, jų ugdymą ar bent kultūriniam apraškomam palankių nuotaikų sudarymą, praėjusios kultūrinės rezultatai daug girtis negalime.

Antanas Maceina tokią situaciją ir užsimena, pailiustruodamas ir mūsų laikui būdingu pavyzdžiu:

„Ir vis dėlto šis tautos trečdalis neįsėdęs jokio ryškesnio rašytojo, jokio menininko, jokio filosofo, jokio teologo; jis nesukūrė jokios lietuviškosios aukštosios mokyklos, net ne vidurinės, kurioje lietuviškasis jaunimas galėtų mokslintis ir ruošis kultūrai kurti. Aukščiausias teiginys, esą duonelautojai kultūros nesukuria, pasitvirtino mūsų išeivijos gyvenime visu plotu. O ir jie jos nesukuria todėl, kad jų sąmonė yra nukreipta ne į kultūrą, o į lobį medžiaginę prasmę. Vienas mažutis pergyvenimas, man esant Freiburge—Br., atskleidė šią duonelautojų sąmonę visu ryškumu. 1950 m. i Freiburgą atvyko iš JAV vienas lietuvis (jau miręs), atsigabendamas gražų ir mūsų pabėgėlių akimis žiūrint, net liuksusinį automobilį, kuriuo jis vyko iš Vokietijos kitur. Freiburge tais metais buvo susisipietę daug kultūrininkų, ypač dailininkų, kurie buvo ten įkūrę net Meno mokyklą. Ne vienas jų atėjo atsisveikinti su šiuo asmeniu. Vienas šio žmogaus pažįstamas pristatė jam atvykusių, pasakodamas ne tik jų pavarde, bet ir akademinį titulą bei profesiją. Minėtas lietuvis iš JAV įlipo i automobilį, sėdo prie valro, įjungė motorą ir, dar sykį apžvelgęs stovintį būrelį, tarė kažkaip išdidžiai ir truputį pergarbiai skambančiu balsu: „Jūs visi čia esate profesoriai, daktarai, dailininkai o aš — turiu pinigų“. Tarė ir nubūzgė savą keliu. Niekas taip gerai neišreiškė duonelautojo santykio su kultūra, kaip šie žodžiai. Jie yra buvę mūsų išeivijos gairė ir tik jie gali išaiškinti, kodėl duonelautojai kultūros nesukuria ir kodėl ano tautos trečdalis veikla negalėtų praturtinti lietuviškosios kultūros“.

Tačiau jeigu dar atsipeikėtume ir moraline ir materialine prasme pasisakytume už mūsų išeivijos įpraminimą labiausiai išliekančiam kultūros kūrybiniam rezultatai, tai Antanas Maceina čia minimam „I Laisvė“ žurnalo straipsnyje visai konkrečiai nurodo kur ir ką labiausiai reikia daryti:

„Antras dalykas, kurį mum reikėtų ugdyti, skelbiant kultūrą kaip išeivijos gyvenimo prasmę, yra papildomas. Kaip ankstesnė išeivijos rūšių apžvalga rodo, tautos

pakaitalu niekas būti negali. Taigi ne pabėgėliai. Jie palieka savo kraštą ne tam, kad išgelbėtų tautą fizine prasme (tautos fiziškai žūsta ne taip jau greitai), bet tam, kad ją papildytų dvasine prasme, vadinasi, kad jai duotų to, ko ji, svetimųjų (kartais ir savųjų) prislėgta, duoti negali“.

„Visų pirma kurtina yra religinė sritis, nes tėvynėje ji iš viso nėra kuriama. Deja, čia mes esame kažkodėl labiausiai neveiklūs. Be abejo, religija yra laisvas žmogaus apsisprendimas. Tačiau išeivijoje kaip tik ir turime labai didelį procentą pabėgėlių, apsisprendusių už religiją: tai visa ateitininkija, didelė dalis skautijos ir nemaža dalis kitų pakraipų asmenų, nekalbant jau apie įvairių konfesijų dvasiškumą. Ir vis dėlto religinis įnašas tautinės mūsų kultūros pilnatvei yra lig šiol buvęs nuostabiai menkas. Mes ne iš tolo negalime užpildyti tos spragos, kurią komunizmas yra padaręs ir tebedaro religijai tėvynėje: ne tik ta prasme, kad neparuošime pakankamo skaičiaus dvasiškų iš lietuviškojo jaunimo (šis dalykas yra netoks svarbus tėvynėi, nes asmeninio negrįžimo atveju ir lietuvis kunigas miršta svetur, bet ypač ta prasme, kad mes čia nieko nesukuriamo, kas galėtų grįžti tauton, mums patiem negrįžtant. Religinė literatūra, religinė muzika, religinė tapyba (išskyrus vitražų meną) niekieno nėra skatinama ir todėl esti kuriama išblaškytai, nepasiekdama ryškesnių laimėjimų, vertų kovos vardo. Spauda nesiekė skelbė, esą užsakytos ir rašomos mūsų proistorė, mūsų tautos istorija, mūsų literatūros istorija, net mūsų filosofijos istorija. Tačiau niekur neteko užtikti, kad būtų užsakyta ir rašoma Lietuvos Bažnyčios istorija. O Bažnyčios istorikų turime nemažą ir labai gerą. Tas pat yra su problemine religine literatūra. Kitoje vietoje autorius tai kėlė ir čia dar sykį primena, kad jokia kita mūsų išeivijos sritis neturi tiek pasirodusių žmonių, kiek religija: katalikų dvasiškų išeivijoje šimtas viršum yra teologijos daktarai bei licencijantai. O kur jų religiniai veikalai? Kas padarė, kad šie žmonės, parašę po knygą akademiniame laipsniui gauti, padėjo plunksną ir leidžia jai rūdyti ligi šiol? Nejaugi jie tiki ne tik kūno prisikėlimą, bet ir jo nemirtingumą? Religinė sritis yra tad pati pirmoji, kuri šaukia mūsų kūrybos, nes ši sritis tėvynėje yra labiausiai apipletėta. Propagandos apie religijos persekiojimą Lietuvoje nepakanka, nes ji sensta bei miršta kartu su mumis: ji kaip kultūrinis įnašas į tautą nebeįsiki. Ji savo esme net priklauso daugiau politinei išeivijos veiklai, atskleidžiant nedemokratinį komunizmo pobūdį.

„Maždaug tas pat tenka pasakyti ir apie filosofiją. Filosofija tėvynėje yra ugdoma, tačiau tikrai marksistinė. Jokių kitų srovių, jokių šių srovių rungtynių ten nėra. Todėl pabėgėlių pašaukimas ir būtų papildyti šį vienašališkumą ir padėti lietuviškajai minčiai išsiskleisti tremtyje visu jos pločiu bei gyliu. Be abejo, filosofų turime išeivijoje žymiai mažiau, negu teologų. Tačiau vis dėlto jų turime ir tai visų pirma — kas ypač visus džiuginą — iš jaunosios kartos. Bet reikia juos padirginti. Reikia juos paskatinti, kad jie kurtų ir savo kūrybą lietuviškai visuomenės pateiktų. Filosofija nėra masės skaitoma. Todėl jos paskata turėtų atėti kaip tik iš tų įstaigų, kurioms lietuviškosios kultūros pilnatvė yra pareiga. Lietuvių Fondas yra užsąkęs dr. J. Girmiul parašyti lietuviškosios filosofijos istoriją. Užsakytas yra sveikintinas. Tik kur ta lietuviškoji filosofija? Ar nereikėtų pirmiausia sukurti, o tik paskui rašyti jos istoriją? Ar ne tiksliau bū-

Sv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje (XVII amž. pradžia). Centrinis bažnyčios kupolas baigiasi Lietuvos didžiųjų kunigaikščių vainiku. Okupantų rusų-bolševikų šiandien šventovė paversta antireliginiu muziejumi.

ty būtų tam pačiam dr. J. Girmiuli (kaip stipriausiai iš visų mūsų filosofinei galvai) ir dviem trim jauniesiems filosofams užsakyti po problematinį veikalą — nebūtinai lietuviška tema, bet būtinai lietuvių kalba? Ar nevertėtų šiuo atžvilgiu labiau sukrusti ir Liet. Kat. Mokslo Akademijai, kurios metraščių ir suvažiavimų darbų didžiuliuose bei pasigėrėtinuose tomuose filosofijos esama tik vaistinių uncijomis? Kodėl nepaorganizuoti bei nepaskatinti filosofijos srities atstovų, pirmoje eilėje jaunųjų, kad jie LKM Akademijos metraščių pateiktų ilgesnių studijų, nes šis metraščių yra vienintelis, galis tokių didesnio masto studijų paskelbti? Kol komunizmas valdys Lietuvą, tol filosofija galės kurtis tik tremtyje. Šia prasme filosofinė kultūra yra mum iš tikro įpareigojantis papildas.

„Nedaug geriau yra ir su literatūros mokslu, pirmoje eilėje su literatūros kritika bei interpretacija. Tėvynėje ši sritis yra gerokai užtęsiusi, tačiau perskverbia komunistine ideologija. Todėl ji būtinai reikalauja papildomų tremtyje. Be to, išeivijoje turime eilę rašytojų, kurie yra tiek išryškinę meninį savo pobūdį, jog drąsiai galime tarti, jie esą jau kokybiškai užbaigti. Todėl mūsų literatūros mokslininkams kaip tik ir reikėtų jais susidomėti ir pateikti mum apie juos išsamesnių studijų. K. Bradūnas nesėkė jų spaudoje apgailestaves, kad net senatvės sulaukusių rašytojų kūryba vis dar nėra mūsų apžvelgta bei įvertinta savo visumoje. Sveikintina, kad lietuvių literatūros istorija yra Liet. Fondo užsakyta ir rašoma. Tačiau literatūros istorija gali išaugti tik iš monografinės bei studijinės atskirų rašytojų sklaidos. Šiai sklaidai pasirodusių žmonių iš jaunųjų jau turime ne vieną. Reikia tik jų konkrečiai bei apčiuopiamai tokiuos klaidos paprašyti bei jų darbą atitinkamai paremti.

„Istorijos mokslas mūsų išeivijoje taip pat turi būti pergyvenamas bei vykdomas kaip papildas komunistinei ideologijai klostojamam istorijos mokslui tėvynėje. Tiesa, išeivija pačia savo dvasia yra linkusi įvalgytis atgal ir istorijai atsidėti kartais net įtampiai, negu kitom kultūros sritim. Tai galima pastebėti ir mūsų išeivijoje, kurioje atsiminimai bei monografinės pastaroju metu vis gausėja. Tai geria. Tačiau to nepakanka. Mums reikia Lietuvos istorijos — nuo pradžios

iki galo. Tragiška, kad Liet. Fondo užsakytoji Lietuvos istorija sudužo prof. Z. Ivinskio mirimi. Bet ar kartais šis užsakytas nebuvo klaidingas pats savo esmėje? Ar įmanoma vienam žmogui nepažinti po tokio milžiniško darbo našta? Ar darbo pasidalinimas nebūtų buvęs tikslesnis ir todėl ne toks dužlus, kaip tai yra dabar? (Įvairiais atžvilgiais klausimas tinka ir Lietuvių literatūros istorijai, tai parašyti angažavus tik vieną pensininko amžiaus buvusį mokytoją, kai išeivijoje turime pakankamai, kaip ir A. Maceinos minėjo, jau čia universitetuose profesoriaujančių ir nuo lietuviškos literatūros neatsiskyrusių, jų akademiniame plotmėje dažnai vertinančių jaunų literatūros mokslininkų. k. brd.).

„Čia minimos kultūrinės kūrybos sritys yra ne išskaičiavimas, bet tik pavyzdžiai. Visa dvasinė kultūra tėvynėje yra niekojama arba klastojama, todėl ji vis šaukia papildomą mūsų laisva kūrybą. Čia nurodome tik tas sritis, kurios mūsų paramos visų pirma yra reikalingos ir kurioms todėl visų pirma turėtume susidomėti“.

Šios visos prof. Antano Maceinos

Nukultūrinami ir supolitainami „Kultūros barai“

Prieš pusmetį Vilniuje gerokai pakeista žurnalas „Kultūros barai“ redakcija, patsai žurnalas supilkintas, išpraustas i siauresnius „tarybinus“ remus. Šių pakeitimų priežastis dalinai atskleidžia D. Šniuko straipsnis „Už didesnę talką Kultūros baruose“, partijos teoretiniame mėnraštyje „Komunistas“ (1973, nr. 1). Šniukas prikiša žurnalui per didelį dėmesį „meno propagandai ir kultūros istorijai“, nepaisymą „darbininkų ir valstiečių klases“ poreikių. Nepatiko partijai ir „apibendrinančių išvadų nebuvimas“, t.y. grubios propagandos vengimas. Žurnalo „klaidų“ sąrašą minima apybraiža „Ažuolas“, nustebinusi „neklasiniu, idealizuojančiu prieštaringsu Jono Šliūpo asmenybės pristatymu“. Buvusioji redakcija taip pat apkaltinama „nevisada“ parodžiusi „nusimanymą ir sudėtingais ideologijos bei kultūros sąveikos klausimais“. Pasak Šniuko, žurnalas daug rašęs apie „užsienio kultūrą“, „modernistinio meno paskutines apraškas“, o partija pagelidaujanti, kad „daugiau dėmesio būtų skirta socialistinių šalių kultūrai, marksistinės ir pažangios pakraipos

(Aukštai iš 2 psl.)

arudan Vilniaus jubiliejaus proga. Kodėl lietuvių foto archyvas negalėtų paruošti istorinio Vilniaus architektūrinių bei kitokių meno lobų komplektą skaidrėse, kuo rudenį galėtų pasinaudoti tam pasirodęs paskaitininkas, mokytojas ir įvairios organizacijos savo susirinkimuose. Įvairios Vilniaus temų sugestijos tikėtų ir literatūros, meno bei mokslo sritims.

Tremtinį — išeivį čia turėtų judinti ir tai, kad pavergtųjų lietuvių Lietuvoje, nežiūrint okupacinių sąlygų, Vilniaus 650 metų jubiliejus nėra užmirštas. Plačiau i detales nesigilinant, čia tik pora faktų. Lietuvoje išleistas gražus bronzos medalis, kurio abiejų pusių nuotraukas pirmam puslapyje matome. Tūriausiai nebe pačių lietuvių iniciatyvos išleistas SSSR pašto ženklas, kaip jame rusų ir lietuvių kalba rašoma, Vilniaus miesto 650 metų sukachai. Gaila tik, kad prie pašto ženkliuko temos detalių išbaigimo ir jo meninio apipavidalinimo patys lietuviai savo lemiamu žodžiu negali niekuo prisidėti: viską galutinai nusprendžia centrinė pašto įstaiga Maskvoje su savo etatiniais dailininkais. Todėl ir pašto ženkliuke už Gedimino pilies nematome istoriniam Vilniui būdingųjų bažnyčių bokštų miško, o tik šių dienų apartamentinių daugiaaukščių blokų, dabar lygiai „būdingus“ viso pasaulio miestams. Ženkliuko įrašė taipgi neminimas Vilnius kaip sostinė. Iš tikrųjų, šiemet yra ne Vilniaus miesto 650 metų sukachis (miestu jis buvo jau daug anksčiau, bet sostinė). O negi Maskva leis savo pašto ženkle Vilnių apšaukti didelės ir gerai organizuotos valstybės sostine tada, kada pati Maskva dar buvo tik i suomių-ugrų tautelių plotus

mintys ypač yra įsidėmėtinos šiuo metu, kada renkame naują JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybą, kada formuojama Bendruomenės Kultūros Taryba ir Lietuvių Fondas renkasi metiniam savo suvažiavimui. Yra labai svarbu, kad i šių mūsų kultūriniam gyvenimui taip reikšmingų institucijų vadovaujančius postus patektų žmonės, kuriems jų darbo tikslas nebūtų vien tik dokumentinio protokolo lapas (ir jo reikia), bet kur kas labiau visai tautai išliekantis individualaus kultūrinio-kūrybinio darbo rezultatai.

kz.

idomioms asmenybėms iš kapitalistinių kraštų. Šniuko žodžiais, „redakcija pastaroju laiku kaip peržiūri savo darbą“. Žurnalas atėiti jis aptaria: „ideologinis skaitytųjų auklėjimas marksizmo-leninismo idėjų dvasia, kova prieš buržuazinės ideologijos liekanas kultūros srityje“. (Elta)

TEL. — 788-3980
DR. REGINALD CIENKUS
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketr., ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dienų ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro. Šeštadieniais 8:30-12 val. dienų. Emergency tel. — 788-3981

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
DR. FANG C. LU
Aukščiau ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, Ill.—599-0500
Pirmia ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia, akambinti 374-8012

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

PR 8-3229

</

Motina

Damaso Alonso

Man nesykyk, kad esi pilna raukšlių, kad esi mieguista, kad tau iškrito dantys, kad jau nebeapsikenti su savo vargšėm patinusiom kojom, reumato nuodų deformuotom.

Nesvarbu, motin, nesvarbu.

Tu visad esi jauna, esi mergaitė, vienuolikos pavasarių tesulaukusi.

O taip, man tu esi tokia: tyra mergaitė.

Ir pamatysi, kad tai tiesa, jeigu tu panirsi į šiuos lėtus vandenį, į šiuos galingus vandenį, kurie tave atplukdė į šią skausmingą pakrantę.

Panirki, plauk prieš srovę, užmerk akis.

Ir kai atplauksi, ten lauk savo sūnaus.

Nes taip pat ir aš panirsiu į savo senąją vaikystę, tačiau vandenys, kuriais turiu stumtis beveik iki ištakų, yra daug galingesni, tai drumsti vandenys, tarsi krauju nudažyti

Savo miege įsiklausyk, kaip mauroja, kaip stengiasi nusinešti vargšą plaukėją.

Vargas plaukėjui, kuris paneria ir rausiasi savo atsiminimų jūroje!

... Kaip matai, jau atplaukėm.

Ar ne stebuklas, kad abu esame pasiekę šią nuostabią mūsų vaikystės pakrantę?

Taip, kartais atsitinka, kad tą pačią dieną Singapūro uoste meta inkarą du laivai: vienas atplaukė iš Naujosios Zelandijos, o kitas iš Bresto.

Panašiai atvykome mudu, dabar esame kartu.

Ir ši yra vienintelė tikrovė, vienintelė stebuklinga tikrovė: kad tu esi mergaitė, ir kad aš esu vaikas.

Motin, matai?

Niekad neužmiršk, kad visa kita — melas, kad vien tai yra tiesa, vienintelė tiesa.

Tiesa, kad tavo kasos labai standžios, kaip tų, tik ką sušukuotų mergaičių, tavo kasa, kurioje išsiskiria švytinčios pyrimo skiautelės, tavo kasa, kurios gale kabo, neįtikimas, raudonas kaspinėlis; tiesa, kad tavo mėlynos kojinės su baltais raiščiais ir kelnų nėrininių galiukais, prasikišančiais iš po sijono;

tiesa, kad tavo veidelis laimingas, truputį paraudęs, ir tavo akys liūdnos.

(Ak, kodėl džiaugsmo visad tas liūdesys?)

Ir kur dabar eini? Ar į mokyklą eini?

Ak motin, mano mergaitė, aš, taip pat vaikas, truputį vyresnis, eisiu šalia tavęs, būsiu tau vadovu, galantiškai tave ginsiu nuo mano draugų storžieviškumų, tau parūpinsiu gėlių, lipsiu ant tvorų ir pririnksiu pačių juodžiausių ir sultingiausių šilkmedžio uogų, aš tau sugausiu tokių svirplių, kurių čirškimas panašus į sidabro varpelių žvangėjimą.

Marcelė Katiliūtė (1912-1937)

Motina

Kokie būsimie laimingi paupyje dabar, kai prasideda vasara!

Mun pračiant, šokinės žalios varlės, šokinės, į vandenį šokinės žalios varlės; tai bus lyg nemutrūkstas žalių varlių sūslas, apsiuvas pakrantę, apdaigstas pakrantę su upė.

O, kokie abu laimingi, būdami kartu, vieni tą rytą!

Matai: dar tebėra ryto rasa; mūsų batai nusagstyti žėrinčiais lašelais.

O gal tu norėtum, kad aš būčiau tavo jaunesnis brolukas?

Taip, tu norėtum.

Mano mergaitė, būsiu tavo jaunesniuojų broluku, mano sesute, mano motin.

Tai labai lengva!

Akimirką mes sustosime viduryje kelio, kad tu man paraišytum kelnes, ir kad man nušuostytum nosį, jau didelį reikalą, (nes aš verkiu, taip, nes dabar aš verkiu).

Ne. Neprivalau verkti, nes esame miške.

Tu jau žinai miško malonumus (jūs žinai iš pasakų, nes, tikriausiai, tu niekad nesi buvusi miške, ar bent niekad nebuvai šioje malonoje vietoje su savo broluku).

Žiūrėk, ta šviesi liepsna, kuri taip greitai traškina pušų šakas,

ta liepsna, kaip žaibas krentanti žemėn, kuri dabar vienu šuoliu užsoko man ant peties, ji ne ugnis, ne liepsna, ji voverė.

Neliesk, neliesk tos brangenybės, tų deimantų!

Kokios ugningos sklinda iš jų šviesos, kokie tyri žalumai, kokie liūdni ir nesutepti geltoniai, kūrybingi balčiai, aštrūs balčiai!

Ne, neliesk jų! Tai voratinkliai, rasos lašais padengti.

Ir tas jausmas, kurį dabar jauti iš to nematomo nebuvimo, kaip gražus liūdesys, tas ritminis ir greitas tolimų kojų dundėjimas, toji tuštuma, toji staigi miško nuojauta,

tai elnių bėgimas. Niekad nematei bėgančių elnių?

Miško stebuklai! Ai, jie nesuskaitomi; niekad negalėčiau jų visų parodyti, tam reikėtų viso gyvenimo...

... viso gyvenimo. Pažiūrėjau ir staiga pamačiau tavo gražų veidą, pilną raukšlių, tavo mielių deformuotų rankų nerangumą, ir tavo pavargusias akis, pilnas virpančių ašarų.

Mano motin, neverk: visad gyvenk svajonėse.

Gyvenk, visad gyvenk toli nuo savo metų, nešvaraus ir priešiško pasaulio, nuo mano žmogiško egoizmo, nuo mano kietų žodžių.

Lengvai miegok tam stebuklingam tavo nekaltumui miške, tame tavo nekaltumui ir mano ašarų sukurtame miške.

Klausyk, visad klausyk, kaip tau švilpauja naujas dainas tavo sūnus, tavo brolukas, užliūliuodamas tavo miegą.

Nebijok, motin. Žiūrėk, vieną dieną tas tavo nekaltas miegas staiga taps gilesnis ir skaistesnis.

Visad ankstybo ryto miške, visad mūsų miške.

Bet dabar voverės bus gražios, greitos, liepsnos, tikros liepsnelės;

ir voratinkliai, dangiški brangakmeniai;

ir elnių bėgimas, amžinas žvaigždžių bėgimas, beieškančias Dievo.

Aš vis liūliuosiu tavo tamsų miegą, vis tau dainuosiu.

Tu girdėsi paslėptą muziką, pasaulį rikiuojančią muziką.

Ir savo sapne, motin, tu galvosi, kad tavo sūnus tau ją siunčia.

Gal ir teisybė: nes širdis pasaulį palenčia.

Motin, nebijok. Švelniai liūliuojama, miške tu miegosi giliausią miegą.

Savo miege lauk manęs. Mano motin, ten lauk savo sūnaus.

Išvertė P. GAUČYS

DAMASO ALONSO, ispanų kalbininkas, literatūros kritikas, profesorius ir vienas giliausių šių dienų ispanų poetų. Kaip ligametis Madrido universiteto profesorius, savo įtaką ir reikšmę kalbotyros bei literatūros studijų srityje neturėjo sau lygių. Dabar Ispanų karališkosios akademijos pirmininkas.

Kaip poetas, D. A. išgarsėjo savo rinkiniu "Iniršio vaikai". Jame atspindėjo ispanų pilietinio karo žiaurumą, neapykantą ir nusivylimą, kurie jautrų poetą buvo stipriai sukrėtę. Jis pamatė trapumą žmogaus kultūros, kuri visur fizinio smurto buvo sutrypta. Tuo būdu naminis ir tarptautinis karai sudarė motyvus dažnai beviltiškam "Iniršio vaikų" protestui. Poetas intensyviai myli gyvenimą, tačiau kartu nekencia neteisybių, kurių pilna gyvenime ir daro jį pasibaisėtinu. Tas dylpumas tarp gyvenimo baisumo ir nenuosaikos jo meilės pripildė D. A. poeziją. Jos fone visad matome prarasto rojaus ilgesį, kurį jis jungia su vaikyste ir motina. Motinos meilė ir prarastas vaiko rojus yra patys teigiamiausi jo poezijos pradai. Toks yra "Motinos" peizažas, kuriame motina tampa mergaite, kartais jaunesne, kartais senesne už savo sūnų.

"Iniršio vaikų" rinkinio įtaka buvo lemianti, ir dabar jis laikomas viena ispanų poezijos viršūnių.

P. G.

Atnaujintoji Bizet Carmen

VLADAS JAKUBENAS

Chicago Lietuvos operą per keliolika jos gyvavimo metų lydėjo laiminga žvaigždė; jos patatymai dažnai eidavo be antrininkų (dublerių) visose ar kaimuriose svarbiose rolėse. Iki šiol nebuvo pasitaikę kurio nors solisto staigaus sunegalavimo ar netikėto negalėjimo atvykti į salę, dėl ko būtų reikėję atšaukti spektaklį su stambiais finansiniais ir moraliniais nuostoliais. Susirgus solistui porą dienų anksčiau, už gerą honorarą, gerai paieškojus New Yorke ar San Francisce, yra galimumo (nagarantuoto) surasti dainininką, gerai mokantį reikalingą rolę ir galintį tuojau ją atlikti originalo kalba. Bet ir tokio atvejo mums nėra iki šiol pasitaikę.

Šių metų sezono pradžioje ši "laimė" nebegaliojo. "Carmen" svarbiosios Don Jose rolės atlikėjas Stefan Wicik, vykdamas į spektaklį, pakliuvo į komplikotus eismo incidentus. Jį "išvadavus", spektaklis prasidėjo su daugiau negu valandos pavėlavimu, sudarydamas nuostolių orkestro antvalandžiama apmo-

kėti, sunervindamas operos personalą, o ypač jos vadovus, atnešdamas nuobodaus laukimo publikai, kurios dalis neatlaikė įtampos ir spektaklio galo nebesulaukė.

Spektaklis, suprantama, negalėjo pasižymėti ypatingu pakilimu. Vis dėlto jis parodė, kiek toli yra pažengusi viso sambūrio

disciplina, nelengvoje operoje nesijautė įtampos, beveik nebuvo ritminių netikslumų plačiai panaudotose choruose ir didelėse, kai kur visą ansamblį apimančiose masinėse scenose. 1959 m. "Carmen" buvo "sėkmingai nugalėta", ką tada galimai buvo jausti, dabar operos sklandi eiga buvo savaime su-

prantama.

Šių metų "Carmen" ėjo tik su vienu iš "keturių didžiųjų". Pirmajame Don José rolėje St. Baro tikrai trūko. Jį pavadavęs su lietuvių dainuojama kalba susigyvenęs lenkas Stefan Wicik yra šioje rolėje patenkinamas vokaliskai, bet negalėjo prilygti St. Barui vaidyboje, kuri čia reikalinga. Premjeroje, po pergyventų nemalonumų, St. Wicik dainavo sunkiai; rolę išvežė sceniško prityrimo ir vokalinės disciplinos dėka; antrame spektaklyje, sekmadienį, jis beveik sugrįžo prie savo įprasto vokalinio ir muzikinio lygio; už savaitės, paskutiniame sekmadienio vaidinime, jis buvo savo geriau-

Chicago Lietuvos operos meno vadovas ir dirigentas Aleksandras Kučiūnas ir orkestras atskirėpimo pauzėje tarp antro ir trečio "Carmen" veiksmo.

Nuotr. A. Gulbinsko

sioje formoje

Pagrindinę Carmen rolę atliko pakaitomis dvi solistės. Roma Mastienė, žinoma kaip rafinuota rečitalistė ir koncertantė, nuolatine Chicago Lietuvos operos spektaklių dalyvė, pirmą kartą gavo pasirodyti vadovaujančioje rolėje. R. Mastienės pateiktas Carmen vaidmuo buvo gerai apgalvotas, iki smulkmenų išbaigtas sceniškai, ir, suprantama, solistei tipingu kruopštumu įsijautas muzikaliai. Bendras visumos įspūdis pasiliko ne visai vieningas; vaidyboje kiek per dažnai kartojosi vis tos pačios pozos; nors buvo atskirų visai ryškių vietų. R. Mastienės

koncertuose gražiai skambas žemasis registras buvo kai kur sunkiai girdimas pro orkestrą, stipriai kontrastuodamas su skambiomis aukštomis gaidomis. Vis dėlto, stambaus vaidmens patikėjimas save pateisino, suteikiant vieningesnio įsijvenimo galimybes tiek šioje, tiek ir kitose stambiose rolėse. Paskutiniame spektaklyje įspūdis buvo kiek vieningesnis.

Aldona Stempuzienė pirmą kartą Chicagoje 1959 m. statytoje "Carmen" operoje nebuvo užimponavusi, atrodė tada lyg būtų savęs neradusi, nesukūrusi vieningo vaizdo. Šį kartą visa tai jau pavyko. Jos Carmen,

sakytume, buvo "lietuviška likiminė moteris", joje nesijautė gaivalingo demoniškumo, laukiamo Ispanijos čigonės vaidmenyje; buvo surastas kitoks, šviesesnis, lyriškesnis priėjimas, kuris komplikotose šios operos emocinėse situacijose pasiliko natūralus ir įtikinamas. A. Stempuzienės balsas yra pergvenęs visokių periodų su kontrastuojančiais ir besikeičiančiais registru atspalviais; aukštutinės gaidose ji kartais skambėdavo kaip šviesus, lengvas sopranas. Šį kartą solistei pavyko sumobilizuoti savo mezzo-sopraninius išteklis ir sudaryti, kad ir neperstiprų, bet gan išlygintą tamsesnį skambesį šiai rolei reikalingame diapazone.

Algirdas Brazis, kaip toreadoras Escamillo, buvo teigiamu įnašu šio pastatymo ansamblyje. Vokaliskai geroje formoje, jis davė ne tik jėgą, bet ir bel canto. Jis laisvai jautėsi šioje jam nesvetimoje rolėje, vaidino dinamiskai ir gyvai. Įdomu buvo užgirsti toje pačioje rolėje niujorkietį Liudą Stuką. Jis turi malonaus tembro lyrinį baritoną ir gražų muzikinį išpildymą. Jis, berods, pirmą kartą dalyvavo operoje stambesniame vaidmenyje; scenoje vis dėlto jautėsi laisvai. Jo toreadoras pasižymėjo elegantiškomis, švelniomis manieromis. Tai kontrastavo su dinamiskesniu, griežtesniu A. Braziu, bet neprieštaravo rolės esmei: toreadoras Ispanijoje yra gerbiama asmenybė; jis gali būti priimamas aukštesniame salonuose ir eventualiai būti švelniai elegantišku.

Gina Čapkauskienė Mikaelos rolėje pateisino jos įsigytą mūsųose žymios dainininkės vardą, nežiūrint, kad šis vaidmuo savo esme jau nebuvo dėkingas. Lyriniam sopranui skirta partija ne visur davė pasireikšti G. Čapkauskienės aukštam koloratūrinio diapazono balsui. Buvo puikių aukštų gaidų, arijos kruopščiai muzikaliai paruoštos; žemesnis registras vis dėlto skambėjo silpniau. G. Čapkauskienė labai akivaizdžiai pažengė sceniškame laisvume ir vaidyboje; jos pateiktas tipas vis dėlto buvo daugiau "miesčionkėlės", negu naivios kaimietės. Toje pačioje rolėje Margarita Momkienė, nors dar neseniai išėjusi į solistes, geriau pritiko. Jos malonus lyrinis sopranas gerai skambėjo vidurinio aukštumo melodijos linijose; jai pavyko susitvarkyti ir su aukštomis gaidomis. Vaidybos nebuvo daug duota, bet, natūraliai laikantis, savaime gavosi reikalingas vaizdas. Margarita Momkienė vystosi į solistę, į kurią tenka žiūrėti visu rimbūnu.

Įdomūs buvo ir du apskrūs kontrabandininkai: Remendado (J. Savrimas) — geras, kaip tipas; kiek perdaug vienoda rankų gestikuliacija ir nevienodu mastu pasireiškias balso drebinimas; Dancairo (Bernardas Prapuolenis) — malonaus tembro baritonas; tik tai rolei ar ne perdaug gerai išauklėtos manieros? Dvi čigonės: Frasquita (Kristina Milėriūtė) ir Mercedes (Nerija Linkevičiūtė) kreipė į save dėmesį gražiu dainavimu ir išvaizda, o taipgi ir ryškia vaidyba. Katastrofiškai suvėlinatame premjeros spektaklyje masinėse II ir III veiksmo scenose jiedvi kartais vyravo virš viso, momentais kiek apsnūdusio, ansamblio. Šių dviejų porų bei Carmen kvintetas — sunkus, itin greito tempo numeris buvo puikiai išmoktas ir atliktas. Sargybos kapitono Zunigos rolėje skambaus balso iškilmingai mitariškas — V. Liorentas ir švelniai simpatingas — su trūkstama kariška mankšta — Vyt. Nakas. Epizodinėje karininko Morales rolėje — Marius Prapuolenis, muzikiniu išsilavinimu ir gabumu prilygsta savo broliui dvyniui Bernardui, turįs gerą balso medžiagą, kurios šia (Nukelta į 5 pusl.).

Momentas iš šiemetinio G. Bizet "Carmen" pastatymo Chicagoje. Centre titulinę Carmen partiją dainavusi Aldona Stempuzienė.

Nuotr. A. Gulbinsko

Laiškas iš Rochesterio

Dvi valandos kaip viena minutė

Mielas Kazy,

Žinau, kad daugelis amerikiečių rašytojų pragyvena iš važiavimo. Jie važiuoja per universitetus, per kultūrines draugas, pasakodami, kaip kurią knygą parašė ar net planuoja rašyti. Kiekvienas toks pasivažinėjimas jiems kišenėn įžeria mažiausiai tūkstantį, kai kuriems net ligi penkių, bet normalus mokestis, rodos, sukasi apie du tūkstančius. Turint galvoj, kad geresnieji tokių pasivažinėjimų sumeta per metus vidutiniškai apie dvidešimt, tai iš to susidaro visiškai patogi sumelė, kurią tik retas tegali sukraptinti už išleistas knygas.

Iš tikrųjų, Kazy, šį laišką netaip norėjau pradėti, bet tokia mintis nenorom įlindo galvon, kai permėčiau visos eilės savų rašytojų panašius pasirodymus. Juk mes savo rašytojams vos vos užmokam kelionės išlaidas, o jeigu žmogus tokiai kelionei nori pasi-puošti naujais marškiniais; nauju kaskadaiščiu, ar globojančiai šeiminiškai atsilyginti gėlių puokšte, tai jau turi pakrapštyti ir savo nuosavą kišenę. Daugumas rengėjų net taip susiapaivalina, kad patys paskambina lėktuvų kason, sužino, kiek atsieina pigiausias skridimas ir tiek užmoka, lyg lėktuvą pakiltų iš skrendančiojo kiemo ir nusileistų prie salės durų, kur reikės pasirodyti. Atleisk, žinau: tokios šnekos ne vietoj, bet prasižiojau tik todėl, kad, išleidus namo Stasį Santvarą, įkyriai lindo mintis, kodėl jis čia važiuavo? Ne tik jis. Kodėl čia i tą mūsų užkampį vyko Andrius, Almenas, Landsbergis, Nagys, Aistis, Vaičiulaitis, Brazdžio-

nis, Pūkelevičiūtė ir dar vienas kitas, o pagaliau, Kazy, net ir Tu pats. (Nežinau, kaip šioj vietoj ir šia prasme prieš Rochesterį galėtų nerausti plačia veikla garšiai apsišaukiančios didžiosios mūsų kolonijos! Red.) Visiems reikėjo sugaišti daug valandų darbo besiruošiant, visiems reikėjo vargti kelionę, visiems reikėjo prastumti į šalį bėgamuosius darbus ir paskum juos kaip nors pasivyti, — ir kas už tą? Nieko. Mes neatlyginom jums už sugaištas valandas net šlaviko atlyginimu, nepakėlėm nei jūsų rašytojiškos šlovės, nes toji šlovė keliamą ne tokiuose užkampiuose, kaip mūsų. Ir apskritai, kam nors šlovę kelti nėra nei mūsų kultūrinių, nei politinių programų punktuose. Per ją truputį suduoti juk daug smagiau. Kaip langą kelintam kieme taiklia ranka išdinginti.

Kai praeitą rudenį sutikau seniai bematytą Stasį Cape Codo pušynėliuose, pirmiausia mums rūpėjo grybai. O tu grybų ten būta marios, ypač, kad bičiuliai Kuncaičiai žinojo visas vietas, kur reikia ieškoti. Tik, kai krepšius prisikaupinom, o vėliau ligi pagurklių tų skanybių prisirietėm, nusukom ir į kitokius laukus. Tada, atsimenu, ir pasakiau: "O kodėl ir Tu, Stasy, nepasišautum atvažiuoti mums ka nors paskai-tyti ir papasakoti. Honoraro ne išpaustum, bet kelia patogiai apmokėsim, ir vieną vakarą tarp naujų žmonių pabūsi". Kai realių dalykų trūksta, reikia juk kuo nors kitu žmogų pavilioti.

Stasys valandėlę pamastė. Ilgoką valandėlę mastė, o paskum pasakė: "Tai kad jūs ten norite,

jog vienas viską užpildytų. Pora valandų — ilgas laikas. Reikia daug pagalvoti, daug laiko imtų pasirošti..."

Žinodamas, kad retas rašytojas iš karto metasi į tokį neįprastą vieno žmogaus nuotyki, palikau reikalą brėsti. Tik vėliau, pasikeitus laiskais, išnyškėjo, kad ir Stasys apsisprendė leistis į kelionę. O man jo teigiamas apsi-sprendimas, lygiai taip pat, kaip ir anksčiau kitiems atvykstant, kėlė savotišką graužulį, savotišką priekaištą: "Kam dabar tam žmogui užkroviau tokį vargą? Kokia viso to prasmė?" Tas graužulys ypač padidėjo, kai sužinojau, kad jis apsisprendė atvykti autobusu. Dievuliau mano: ne tik kažin kiek valandų įdėtas pasiruošimo darbas, bet dar dvidešimt valandų kelionės! Kam toji auka, ar gal teisingiau dovana?

Nerimas išsisklaidė, kai pasi-ėmiau jį iš autobusų stoties. Pasi-ėmiau tokį smagų, pakilios nuotaikos, lyg ant pečių neštų ne septyniadesimtinę našta, o tik gyventi pradėdas jaunuošis klebančiu Šiaulių-Biržų traukinėliu būtu nuvažiavęs pasikieminėti i Lašmenpamūšį pas Borisą Melnagalį ar i Balsius pas amžiną jaunų talentų ieškotoją ir globėją Kazį Binkį.

Atvažiavo penktadienio vakarą, tai buvo laiko ir pasišnekėti ir pasidairyti po Rochesterį. Šalia smagių dalykų, atsivežė ir neįaukų skaudulį, tai ponios Mickevičienės labai rūpestingai per visus didžiuosius lietuvių laikraščius paleistą "padėką" už gražiai suredaguotus Fausto Kiršos raštus. Tuojau paaiškėjo, kad tas, nei tai skaudulys, nei tai neįau-

kus niežėjimas, yra ne dėl paties laiško, bet dėl mūsų redaktorių neapdairumo, nesusivokimo ar tiesiog apsilaidimo, nes tikrai neturėtų būti dėl piktos valios. Visam kultūringame pasaulyje jau taip yra, kad, prieš spausdindami asmenį užkabinantį laišką, redaktoriai duoda jį paskaityti užkabintam asmeniui ir, jeigu tas asmuo turi ką pasakyti, abu pasisakymus spausdina tam pačiam laikraščio numery. Taip nepadarom tik tuo atveju, jeigu pats redaktorius irgi nori puolamą asmenį pakramtyti, atseit turi piktos valios. Šiuo atveju tik vienas "Darbininkas" neprasilenkė su redaktoriška etika, o kiti...

Visą dieną lindo galvon, kiek žmonių ateis pasitikti taip nuširdžiai atvykusį rašytoją. Gal, Kazy, buvo ir nedraugiška, bet neatvėriau Stasiui savo nerimo, nes ir jis pats tarpas kalbon nei iš šio, nei iš to įterpdavo: "Žinai, Jurgi, kad neramu. Vienam visą vakarą..." Man irgi buvo neramu. Mickevičienė juk rašo, kad tuoj po mirties buvo "pasijusta 100 dol. Fausto Kiršos pomirtinių raštų išleidimui". Kaip atrodys literatūros vakaras, jeigu poezijos vietoje reikės kuriam apsikartinusiam aiškinti, kad moteriškė užmiršo, ką rašanti, kad toji šimtinė buvo nusiusta ne raštams leisti, o į Lietuvą, Kiršos artimajam paminklą ant kapo pastatyti.

Sviesas prigesinau su neramiu lūkesčiu, bet jas prigesinus ir nuėjo prie Kaimynų, kuriuos, kiek pamenu, mūsų kritikai, net artimi Stasio bičiuliai, norėjo su didžiuli triukšmu nugriauti nuo scenos, kam kaimietis juose toks nekaimietiškas. Mat, ligi tol mū-

Stasys Santvaras skaito savo poeziją Rochesteriye surengtame jo kūrybos vakare.

tusios širdies. Vakara pradėjo masi parodyti apsmurgusį, aplinką nepasisekimus ir pasisekimus, sys išėjo ieškoti kitokio kaimiečio: kiek pamenu, mūsų kritikai, net artimi Stasio bičiuliai, norėjo su didžiuli triukšmu nugriauti nuo scenos, kam kaimietis juose toks nekaimietiškas. Mat, ligi tol mū-

sų scenoje kaimietį buvo stegiamasi parodyti apsmurgusį, aplinką nepasisekimus ir pasisekimus, sys išėjo ieškoti kitokio kaimiečio: šilto, samojingo, mintim ir supratimu kartais giliau užgriebiantį, daug toliau nužvelgiantį už snobizman begrimstantį miestietį. Bet Kaimynai buvo ant tvirtų ko-

jų ir negriuvo. Žmonės būriais gulo kasą ir džiaugėsi scenon atėjusiu kitokiu kaimiečiu. Tokiu, kurį nesarmata net savo paties seneliu pripažinti. Iš Kaimynų jis paskaitė geroką ištrauką. Ji ir čia buvo sutikta su nemažesne šiluma, negu kada ir Lietuvos teatre. Tą ištraukos skaitymą dar pagyveno nelauktas sutapimas, kad čia pat klausytojų tarpe atsirado ne tik Miškinų šeima, viena iš pagrindinių Kaimynų pavardžių, bet net ir pati Aldona Miškinytė. (Kaimynuose tokiu vardu yra pagrindinė veikėja).

Prie Kaimynų epizodo autorius dar pridūrė ir finalą Moterų santarvės, veikalo parašyto 1943 metais. Veikalas tebėra rankraštis ir, berods, dar niekur nestatytas, nors šiaip gana įdomus ir ypač visokių moterų išsilaisvinimų amžiuje galėtų būti net aktualus, nes jame vaidina tik vienos moters, pasinėšusios apsi-eiti be vyrų.

Žinau, kad tą veikalą Stasys ilgai nešiojo, gal ilgiau negu Kaimynus. Atsimenu, jis ne retai apie jį pašnekėdavo, bet galutinai tapsman jį pastūmėjo atsiti-kimas Taline. Kai Ranitas išvertė Žvejus estiškai, o Talino teatras juos pastatė, autorius su vertėju nuvyko į prejerą. Kaip jis pats sako: "Drebančiom kojom laukiau premjeros". Bet drebėti nebuvo ko: pastatymas buvo geras (jeigu atmintis gerai tarnauja — geresnis, negu Kaune), vaidyba puiki, žiūrovai šilti, net entuziastingi, spaudos atsiliepimai ko geriausi, o autoriui ir vertėjui vaišės po vaišių. Paskutines iš-

(Nukelta į 5 pusl.)

Baletų scena Chicagos Lietuvių operos šį sezoną pastatytoje G. Bizet "Carmen".

Nuotr. A. Gulbinsko

Atnaujintoji G. Bizet "Carmen"

(Atkelta iš 3 psl.)

me nedrąsiame debiute dar nepavyko pilnai parodyti. Kiek drąsesnis vokališkai ir sceniškai toje pat rolėje V. Momkus.

Jaunučio Puodžiūno ir Violetos Karosaitės vadovaujamas baletas buvo profesinio lygio, grakštus, įdomus. Donelaičio li-tuanistinė mokykla parodė naują ir nelauktą savo veiklos aspektą: operoje dalyvavo vaikų choras, numatytas I veiksmo, bet dažnai išleidžiamas. Gražiai surežisuotas ir išmokytas, atliekęs savo uždavinį su rimbumu ir linksma nuotaika, jis maloniai pajavirino spektaklį.

Režisūra — dirigento A. Kučiūno rankose atitiko šios operos nusistovėjusias veiksmo linijas. Pravartu būtų turėti aktingą padėjėją, kuris galėtų įnešti daugiau išbaigtumo detalėse. Dalia Juknevičiūtė programoje pažymėta kaip "režisūros konsultantė"...?

Orkestre, panašiai, kaip praeitą rudenį "Bohemoje", vyravo jauni veidai; berods daugiausia iš Lyric operą aptarnaujančio orkestrinio sambūrio jaunųjų prieauglio. Grojo gerai ir rūpestingai; mediniuose pučiamuose buvo gerų moterų solisčių. Premjeroje dirigentas davė kiek lėtokus tempus, bet antrame spektaklyje pasitaisė; A. Kučiūnas vedė operą gyvai ir gan niuansuotai; vietomis, solistui švelniai dainuojant, parodydavo orkestro grupėms "nutildymo" ženklus, kas ne visuomet įeidavo į jo dirigavimo rutiną.

"Carmen" pastatymas parodė, kad mūsų operos sambūris sklandžiai susitvarko net su komplikuothesnėmis muzikinėmis ir sceninėmis problemomis. Adolfo Valeškos dekoracijos, rūpestingai detalizuotos, suteikė spektakliui spalvingą ir nuotai-kingą įrėminimą.

Vis dėlto, atnaujintoji "Car-

men", nepaisant sklandumo ir kruopštaus pasiruošimo, lyg ir nepriskaitytina prie "iškilųjų" mūsų operos pastatymų. Kažkaip nesijautė tiek ryškaus kontakto tarp solistų vieno su antrais ir su likusiu ansambliu, kaip kad palikdavo atmintyje po kai kurių praeities pastatymų. Atskiri ryškūs momentai (pvz. A. Brazio išėjimas) iškildavo ir dingdavo lyg atskiri epizodai. Viena iš priežasčių — būkime atviri — neturime nei vienos tikrai ryšios Carmen, prilygstancios pirmųjų rolių atlikėjams praeityje; daug reikė ir St. Baro nedalyvavimas. Visa tai yra neapčiuopiami bendro pobūdžio įspūdziai; dėl jų niekas nėra kaltas; su panašiu solistų sąstatu praeityje patyrėme vieningesnių ir ryškesnių rezultatų. Neabejojame, kad iškilų pastatymų dar matysime ateityje; mūsų operos sambūris dar toli gražu nėra išsisėmęs — jis tebėra gyvybingas ir disciplinuotas.

are you
earning
enough
interest
on your
savings

CHOOSE FROM

6% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$5,000 OR MORE—2 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 6.18%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5³⁰/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.92%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5¹/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—3 MONTHS TO
LESS THAN 1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5% yearly
PASSBOOK SAVINGS
ADD TO OR WITHDRAW ANYTIME

YIELD INCREASES TO 5.13%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY
PLUS:

- Deposits received by the 10th of the month, earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from date of receipt.
- On Passbook Accounts, interest paid to day of withdrawal.

Phone 847-1140

**STANDARD
FEDERAL
SAVINGS**

AND LOAN ASSOCIATION

4192 Archer Avenue at Sacramento / Chicago, Illinois 60632

(Atkelta iš 4 psl.)

leistuvų į Kauną vaišes surengė svarbiausią moters vaidmenį vaidinusi aktorė ir atsivėlinimo kalboj autoriui pasakė: "Santvaras, tai dabar turi parašyti kitą tokią pjesę, kur visos moterys turėtų tokius gerus vaidmenis, kaip Žvejuose". Stasys net nemirktelėjęs atsakė: "Parašysiu veikalą, kur vaidins tik vienos moters. Nė vieno vyro!" Greičiausiai to pažado skatinamas, sėdo ir parašė. Mat, Santvaras kai jau rašo, tai rašo. Atsimenu, rašydamas Kaimynus, o taip pat ir Moterų santarvę nubraukė visą kitą gyvenimą į šalį, lyg jo nebūtų. Užsitarė, nieko neįsileidė, pats niekur neįėjo. Santarvės rašymo metu pasitaikė reikalingi susitikimai. Paskambinau. Atsiliepė žmona. "Stasys rašo ir su nieku nešneka". Iš atminties išdilo, kėlas dienas rašė. Gal savaite, gal dvi, bet, tur būt, neilgiau, nes jis rašė taip įtempiai ir taip nuo visko atsisakyres, lyg būtų uždaręs vienuolyno naujokyną.

Antrąją vakaro dalį skyrė poezijai. Pradžioje padarė trumpą, bet labai taiklią digresiją įvairių teoretikų ir poetų lūpomis į eilėraščių ir poezijos sampratą, o po to nuėjo į save. Pradėjo eilėraščių, rašytų prieš penkiasdešimt metų Aleksoto šlaituose, ką tik pasibaigus nepriklausomybės karams, apie sugrįžtančius brolius į plieskiančią aušrą ir nešančius pasauliui savus viešpatavimo amžius ir amžinybę.

"Taip ir amžinybė. Ir šandien tik tu amžinybė. Nežiūrint, kad mes emigracijoje prisigyvenome, galima sakyti, klaičių laikotarpi, savo tarpe pradėdame nesusikalbėti, kaip Babelio bokštą statydami, o ir Lietuva labai sunkiomis sąlygomis gyvena. Bet ji žengia priekin. Mūsų tauta žengia priekin. Amžinybės, aš tikčiu, ji dar nepradėjo", pirmąjį romantiškos nepriklausomybės dienų aušros eilėraščių palydėjo šią skaudžią pastabą. Mūsų Rochesteriui, Kazy, ji dar netinka, Babelio dienų mes čia dar neprigyvenom, mėginamus įsikverbtį dar sugėbame nubraukti atgalia ranka, bet Stasys jos mums ir netaiki. Ir pasakė ją taip paprastai, be jokio teatrališkumo, tik su tokia gilia širdperša, kad menoromis šlurpuliukai per nugarą nuėjo: kodėl mes tokie alki, kodėl pačiuose svarbiausiose reikaluose toliau nosies galo nebeatome? Kodėl nesutariam, kur verkiame reikia sutarti?

Nuo tos skaudžios pastabos tuojau perėjo į smagesnį laiką, kai Kazys Binkis Boris Melngailio dvare, po sočių dvariškių pietų, paskelbė penkiolikos minučių poetų turnyrą, kurio nugalėtoju tapo Stasys eilėraščių Rudenio duona. "Ir tai mano vienintelė premija, kurią gavau už literatūrą", pabaigęs juokais pridėjo. (Juokai juokais, bet kai pažvelgi atgal, ar, Kazy, neatrodo ir Tau, jog buvo Santvaro poezijos derliaus metu, kada sprendimas tikrai turėjo, rodos, būti kitoks. Bet taip jau yra, kad, iš anti žiūrint, daiktų perspektyva kitaip išsikraipo. Vincas Krėvė ar Putinas irgi nepataikė į savo metus). Taigi, padarė smagią pastabą ir perėjo į nuotaikos pilną Vabalėlį, kuriam įkvėpimą rado, mėgindamas pakramtyti Kanto raštus. Dar įdėjo skaudoką eilėraščių apie virvę ir, kiek stabterėjęs, pribilo: "Ir dabar pora gabaliukų iš pavojingos tematikos kiekvienam rašytojui. Pabandžiau parašyti ir parašiau septyni eilėraščių ciklą ir pavadinau jį Romo Kalantos išpažintis. Visa tai, ką jūs girdėsite, tai Kalanta taip turėtų kalbėti. Jeigu man nepasisekė, neatspėjau, tai tik man blogai". Ir paskaitė trejetą eilėraščių, pradėdamas nuo Prano Vaičiūčio:

Yra šalis, kur upės teka
Tarp girių šlamančių
Yra šalis, kurios likimo taką
Prisilgė debesys kančių.
Ir aš gimiau toje nedalioj...

Ir taip toliau, ir taip toliau.
Salė sugludo į mirtiną tylą. Nei

Stasys Santvaras pas dail. Alfonsą Dargį Rochesteriye, N. Y.

kvėptelėjimo, nei šnabžtelėjimo. Kiekvieno akse stoji gyvas Kauno miesto sode liepsnojęs švyturys, kelrodis į laisvę, ir ašarų rasos užkranta daugelio akis. Pabaigus, salėje tylą tylutėlę, lyg toji tragedija būtų vykusį čia pat prieš visų akis.

Po tylos minutės, nuotikais palengvinti, dar perskaitė keletą eilėraščių iš turtingiausio žmogaus pergvenimų aruodo apie meilę ir moteris.

Beveik dvi valandos prabėgo kaip viena minutė. Gera mintis, perskaityta gražiū balsu ir nemažiau gražia kalba, surišo visus į vieną jaukią šeimą. Tuojau su stasys eilutė gauti autografų, padėkoti, susipažinti ar senas pažintis atnaujinti. Tada staiga su pratau Stasio, taip pat ir kiekvieno kito atvykstančio su savo kūryba kartais ir netrumpas ir neilgas, kelionės prasmę. Juk jie atneša nepaprastai linksma naujiena, kad mes dar tebeliepsnojame gyva ugnimi. O ir pats Santvaras, dar kitą gerą valandą pasimaisęs jau tikrai galima pasakyti tarp savųjų, prasitarė, kad dar niekur nebūvo užmezges tokio glaudaus ir širdingo ryšio su klausytojais. Jo nusistebėjimo ir kartu pasidžiaugimo klausydamas pats sau vienas pagalvojo: kokia čia nuostaba — pats, broliu, čia būsi jau bene dvylikasis rašytojas, nuoširdžiai su mumis visą vakarą išsikalbėjęs. Kiekvienas iš jų buvo kitoks, kiekvienas atėjo su savita forma ir vis kitokiu turiniu. Kiekvienas paliko mums šį tą, ko pirmą neturėjom, o kiekvienas gal išsinešė ką nors ir iš mūsų. Jeigu jau ne polėkį naujienoms darbams, tai nors įsąmą, kad dar yra žmonių, kuriems tokie svajotojai tebėra reikalingi. Ar tai ne pats didžiausias atlyginimas kūrėjui?

Kas žino, kad Santvaras turėjo pajūry savo namų ir mėgdavo jame praleisti vasaras, galvoja, kad tenai, stebėdamas žvejų gyvenimą, rado medžiagą, o gal net ir įkvėpimą (jeigu tokio dalyko apskritai esama) savo Žvejuose. Tą patį esu girdėjęs ne tik spėjant, bet ir tvirtinant. O juk iš tikrųjų jis pats kilęs beveik iš paukūnės, ir Žvejus parašė taip anksti, kad vėgu ar tuo metu galėjo turėti kiek gilesnės pažinties su jūra. Kai prasisklaidė kitokie reikalai, to ir paklausiau. Pasirodė taip ir būta. Prieš Žvejus jūrą Stasys buvo matęs gal tik porą kartų. Vieną Klaipėdos sukilimo metu, kitą — šiaip kokia, jau pamiršta, proga. O Žvejai? Net keista, jie atėjo visiškai iš kitos pusės. "Sykį nusipirkau Kaune kažin kokią meno paveikslų reprodukcijų knygą. Vartau, grožiuosi, ir akis prilipo prie vieno paveikslė. Troba, vidury Žvejo šeima, langas, už jo audringa jūra. Tas paveikslas taip pagavo, kad su juo guliau, su juo kėliau, kol susiformavo Žvejų veikalas.

Niekada nebuvom užsisklendę

(Atkelta iš 1 psl.)

pati svarbiausia. Bet kiek apibares mane, čia pat ir pats kalba apie romėniškosios kultūros įtaką. Esą, "marksistinis istorijos mokslas pripažįsta ekonomiškai ir kultūriškai labiau išsivysčiusių visuomenių įtaką mažiau civiliziuotoms tautoms ir gentims" (p. 82). Toliau dar įsakmiau pabrėžti romėniškų dirbinių įtaką vietiniams amatininkams, ypač — papuošalų gamyboje (smarkiai profilingsios segės, azūrinis raštas segėse, kabučiuose, segės su tutuliu, emaliuoti dirbiniai).

Zinau, kad paveikslas buvo flamandų dailininko, bet jo vardo nebeatimenu, net ir paties paveikslė nei jokiai muziejui, nei jokioi galerijai neteko užtikti. Paaškinsiu Stasys.

Kitą rytą, dar jam tebemiegant, skambina Antanas Klėmas. Girdi, ar negalėtų Santvaras po pamaldų užėiti priešpiečių. Esą smagu būtų daugiau pasikalbėti, bet šalia smagumų, turįs ir planą, kurį būtinai norėtų aptarti. Nuėjom ir sužinojom, kad jis nori Kalantos išpažintį išvesti ir įdėti į Lietuvos žurnalo numerį, skirtą Kalantai. Ir įdėti abiem kalbom — vienam puslapy lietuviškai, o kitame angliškai. Sako, daugelis net mokslininkų galvoja, kad lietuvių kalba yra tik rusų kalbos atšaka ir kad lietuviai rašo tokiom pat raidėm, kaip rusai. Bet Stasys buvo santūrus. Jis galvojo, jog tie eilėraščiai dar per švieži, dar nepakankamai susigulėję, kad galėtų galutinai išlyginti, išdailinti. Taip reikals ir paliko. Vėliau, pagavęs proga, dar ir pats mėginau įtikinti, kad grižęs namo, nelauktu išsiklaidant kelyje surinktų nuotaikų, bet dar kartą grįžtu prie Kalantos išpažinties, peržiūrėtu ir pamėgintu apsispręsti teigiamai. O šandien, Kazy, gavau laišką, kuriame rašo: "Šį rytą, eidamas į darbą, įmečiau į pašto dėžutę dr. Klimui Romo Kalantos išpažintį".

Taip jau yra, kur paukštis skrenda, ten plunksnų meta. Jeigu vienas Lietuvos numeris praturtės Kalantos išpažintim ir jeigu ji ras atgarsio bent kelių pasaulio kampų keliose širdyse, kurios gal dar net nežino, kur toji Lietuva yra, jau vien dėl to Stasio kelionė Rochesterin bus buvusi verta. Tuom, mielas Kazy, ir renkiuos užvesti paskutinį laiško pulapį apie šio sezono literatūros nuotykius mūsų kaime.

Jurgis Jankus

viuose įsigalėjusio Dancigo rašoma Gdanskas. Kai kur užkliūva ir terminal. Prigijusių terminų vieton įvedami nauji: ugro-suomių gentys (— Suomia-ugrai), bronzos, bronzos amžius, bronziniai papuošalai, kai kiti šios knygos autoriai (A. Tautavičius, O. Kuncienė) vartoja įprastinį žaltarį. Nevykęs terminas "laidojimo laukų kultūra"; kam medžiaginę kultūrą keisti materialine kultūra?

Blogiausia su iliustracijomis. Jos tiek blogos, kad niekas negalės jomis pasinaudoti. Čia, žinoma, negalima kaltinti autoriaus. Kažka "Minties" leidykla. Jei ta pati leidykla galėjo duoti gerų iliustracijų "Vilniaus miesto istorijai" (1968), A. Tautavičiaus "Vilniaus pilies kokliams" (1969), R. Volkaitės-Kulikauskienės darbui "Lietuviai IX-XIII a." (1970), tai kodėl gi nepasistengta duoti gerų iliustracijų ir šiam svarbiui darbui, ypač kai čia pirmą kartą skelbiama nemaža archeologinės medžiagos? Bloga ir su žemėlapiams, kurie paruošti gerai, bet atspausdinti — nesvariai.

Prekybinius-kultūrinius ryšius V-VIII a. nagrinėja Adolfas Tautavičius (g. 1925 m.). Tai jau savo kruopščiais darbais pasireiškęs archeologas. 1950 m. baigęs Vilniaus universitetą, nuo 1962 m. LMA Istorijos instituto Archeologijos ir etnografijos sektoriaus vedėjas, išskirtinai dėmesį kreipias į Rytų Lietuvos archeologinius paminklus, atlikęs svarbius XIII-XV a. Vilniaus archeologinius tyrinėjimus. A. Tautavičius ėmėsi sunkaus darbo — mažiausiai tyrinėti laikotarpį. Teisingai autorius pastebi, kad dėl medžiagos stokos to meto prekybiniai ir kultūriniai ryšiai archeologų iki pat paskutiniųjų laikų nebuvo plačiai paliesti. Ir rašytiniai šaltiniai tėra nuotrupinio pobūdžio. Be to, V a. žlugus Vakarų Romos imperijai, anksčiau buvę gyvi baltų prekybiniai ryšiai su imperijos provincijomis nutrūko. A. Tautavičius, remdamasis kad ir negausia iš kitur Lietuvos įvežtine medžiaga (ginklais, kario apranga, geriamaisiais ragais, papuošalais), pabandė nustatyti Lietuvoje gyvenusių baltų genčių (žemaičių, aukštaičių, dalies kuršių, žiemga-

lių, sėlių ir jotvingių) ne tik tarpusavio prekybinius bei kultūrinius ryšius, bet taip pat su kaimynais (rytiniais bei vakariniais slavais, skandinavais, suomiais-ugrais) ir tolimais kraštais. 1952 m. Krikščionių pilkapyje (netoli Seirijų) surastą geležinį dviasmenį kalaviją sieja su Romos provincijoje veikusiomis ginklų dirbtuvėmis. Ypatingai vertingos medžiagos gauta A. Tautavičiaus 1970 m. iširtame V-VI a. Taurapilio (Tauragnų vls.) pilkapyje, kuriame buvo palaidotas turtingas karys drauge su savo žirgu. Kario ar didesnės srities valdovo kapas pasižymėjo įkapių gausumu. Čia surastas geležinis dviasmenis kalavijas, kurio makštis papuošta sidabriniais paausuo-

tais apkalais, prikaltais sidabrinėmis vinutėmis; 3 sidabrinės paausutos sagty; viena geležinė sagtelė, papuošta keturiomis simetriškai išdėstytais brangakmeniais — a'mandiniais; skydo lėkučiai, kirvis, peilis, ga'actuvus, žalvarinė pincetė, geriamasis ragas, (Nukelta į 6 psl.)

SOUTHWEST

FEDERAL SAVINGS
for all your savings needs
3525 W. 63rd Street, Chicago
Phone — 436-4600

ABRAOMAS IR SONUS

grįžo į Draugo
knyną

Dabar jau galima gauti
"DRAUGO" KNYGYNE
antrą laidą.

Kaina — \$4.50

(Užsakant paštu, reikia pridėti
50 centų mokesčiui ir paštui)

KOSTAS BUTKUS

Tel. PR 8-2781 (778-2781)

TVOROS, LANGAI, DURYS

STOGELIAI, RINOS,
APKALIMAI (Siding).

Tai pirmoji solistės
GINOS ČAPKAUSKIENĖS
plokštelė,

gaunama pas platintojus
ir "Draugo" administracijoje
(kaina — \$6.00)

arba šiuo adresu
(su persiuntimu — \$6.75)
Enterprises Belle — Arti Engr.
P. O. Box 122,
La Salle 650, Que., Canada

FRANK'S TV and RADIO INC.

440 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 3-7
DUPLIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIJOS
RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMA
PAVOTOS TELEVIJOS APARATAI

Philomena sako...

DOLERIAI TURI KOJAS, jie greit
išeina ir nebegrižta. Jūsų doleriams
reikia vado, kad jie nepaklystų.

Jūs jiems patarnaukite, nuneškite
į Chicago Taupymo ir Skolinimo
Bendrovę. Tenai jūsų doleriai bus
saugioji vietoj ir augsti nuosimčiai
auklės naują dolerių šeimą. Jūs
dirbate, tegul ir jūsų doleriai dirba.

Jei norite įsigyti namą, turėti
pakankamai lėšų vaikų mokslui ar
senatvei, laikas dabar pradėti tau-
pyti.

5%	5 1/4%	5 3/4%	6%
Regular Passbook Account	90 Day Passbook Accounts	\$1,000 or more Savings Certificate (1 to 2 yrs.)	\$5,000 or more Savings Certificate (2 to 10 yrs.)

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7576

LABAI SVARBU

AUTOMOBILIAI

Pilnai garantuotas

greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių modelių

ZHIGULI VAZ 2101

US \$3520.00

NAUJAUSIAS PAGERINTAS

EXPORT MODEL

ZHIGULI VAZ 2103

US \$4036.50

FURGON STATION

WAGON

US \$3881.25

EXPORT MODEL

MOSKVITCH 412 1E

US \$3570.00

MOSKVITCH 408 1E

US \$3285.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968

US \$2250.00

REIKALAUKIT MOSŲ

SPECIALIAUS BIULETENIO

SU AUTOMOBILIŲ

PAVEIKSLAIS,

APARTMENTAIS,

NAUDOTAIS ROBAIS

SVECIAMS IS USSR

REIKALAUKITE MOSŲ

SPECIALIŲ BIULETENIŲ.

MES TURIM 24 METŲ

PATYRIMĄ

SLAME BIZNYJE IR

TAIP PAT TURIM

TOKSTANČIUS

PATENKINTŲ KLIENTŲ.

Kultūrinė kronika

Jaunimo dailės paroda Jaunimo centre

Chicago studentų ateitininkų rengiama jaunimo dailės darbų paroda atidaroma gegužės mėn. 18 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. Jaunimo centro apatinėje salėje. Kviečiamas su savo darbais ir šiaip atidaryme dalyvauti visas jaunimas. Informuoti ir registruotis galima šiais adresais: Irena Skirliūtė, 6520 S. Talman, Chicago, Ill. 60629. Tel. (312) 434-4489 arba Živilė Jonikienė, 6346 S. Washenaw, Chicago, Ill. 60629. Tel. (312) 776-6071. Lg šiol parodoje jau užsiregistravo su savo kūryba dalyvauti: Vytas Paukštys, Vida Naujalytė, Antanas Mataitis, Aldona Zaitskaitė, Danguolė Stončiūtė, Vilija Eivaitė, Edmundas Jurjonas, Dalia Barzdukaitė, Rita Latožaitė, Ramunė Ambrozaitė, Marija Petrauskaitė, Romas Kutka, Pranas Skvirblis, Vytautas Gaižutis, Jonas Kuprys, Jonas Krumplys ir Tomas Petrolūnas. Ju geriausius darbus parodai atrinks jūrų komisija.

Studentai pristato J. Krasnicko monografiją

Jurgio Krasnicko monografija, redaguota Vincento Liulevičiaus ir išleista Studentų ateitininkų sąjungos, bus pristatyta visuomenei šį sekmadienį, geg. mėn. 13 d. 3 v. p.p., Jaunimo centro apatinėje salėje, Chicagoje. Rengia studentai ateitininkai.

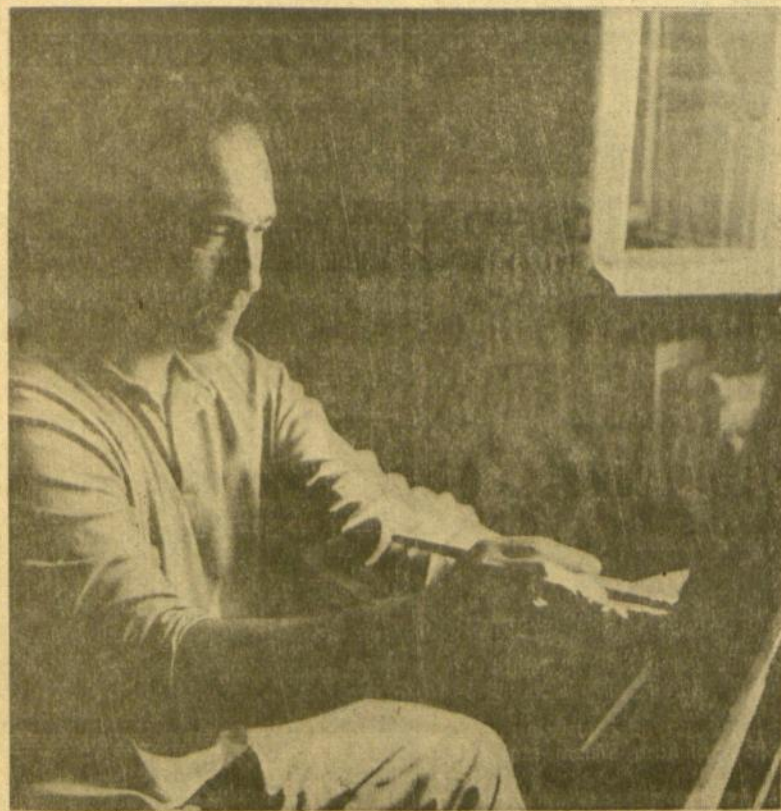
Foto konkursas ir paroda

Lietuvių foto archyvas skelbia metinį fotografijos konkursą, kuriame dalyvauti kviečiami visi lietuviai fotografai, gyvenantieji JAV ir kitur.

Konkurse bus dvi nuotraukų grupės — juoda-balta ir spalvota. Juoda-balta nuotraukos turi būti paties fotografo darbas, spalvotos gali būti pagamintos laboratorijos.

Nuotraukos turi būti bent 5"x7 dydžio, priklijuotos prie kartono. Ant kitos pusės turi būti užrašytas dalyvio vardas, pavardė, adresas ir nuotraukos pavadinimas. Su eksponatais reikia pristatyti ir nuotraukų duplikatus, kurie bus naudojami spaudai. Kiekvienas dalyvis gali pateikti ne daugiau kaip dešimt nuotraukų. Galima dalyvauti ir su mažiau darbų.

Jūrų komisija, kurios sastatas bus paskelbtas vėliau, atrinks nuotraukas parodai. Kita komisija kūrinius premijuos. Premijos už geriausius darbus bus skiriamos tik janesniesiems amžiumi

Dail. Pranas (Pranas Gailius), gyvenantis Paryžiuje, kurio darbų paroda vakar atidaryta Ciurlonio galerijoje, Chicagoje. Paroda galerijoje vyks iki gegužės 20 d. imtinai. Lankymas: darbo denomis 7 — 9 val. vak., savaitgaliais nuo 11 val. ryto iki 9 val. vak.

(Lietuvių foto archyvas)

fotografams (iki 30 metų), bet parodoje kviečiami dalyvauti visi, ne tik mėgėjai, bet ir profesionalai. Siunčiant darbus, pažymėti dalyvio amžių.

Už geriausius darbus bus paskintos piniginės premijos:

I — 350 dol. (mecenatai dr. Stasys ir dr. Milda Budriai),

II — 250 dol. (mecenatai dr. Romas ir Kotryna Giniociai),

III — 150 dol. (mecenatas dr. Algimantas Kurgonas).

Paroda bus 1973 m. lapkričio 17-25 d. Jaunimo centre Chicagoje. Nuotraukas reikia pristatyti iki lapkričio 10 d. šiuo adresu: Algimantas Kuzys, SJ, 2345 West 56th Street, Chicago, ILL., 60636 USA.

Dalyvavimo mokestis yra 3 dol.

Parodos proga bus išleistas foto albumas, kuriame bus atspausdinti rinktinės nuotraukos, iš paskutinės lietuvių fotografų parodos, vykusios pereinamais metais II PLJ Kongreso metu Chicagoje. Kitais metais bus išleistas foto albumas su šios parodos reprezentaciniais darbais.

Paskirtos Pulitzer premijos

Columbijos universitetas skirto vadinamas Pulitzer premijas už beletristikos dramos, istorijos, biografijos, muzikos, poezijos kūrinius ir už įvairių rūšių laikraštinių darbų. Premijos yra iš palkimo J. Pulitzer, savininko ir leidojo "St. Louis Post-Dispatch", mirusio 1911 m. Kiekviena premija — 1,000 dolerių, bet laimėtojai daug brangesnis pats įvertinimas ir pagerbimas.

Premija už poeziją gavo Maxine Kumin, autorė eilėraščių rinkinio "Up Country". Beletristikos premija paskirta Eudorai

tus; Nick Ut gavo foto premiją už nuotrauką mergaitės, bėgančios nuo napalm bombos; tarptautinių informacijų srity premija paskirta M. Frankeliui už pranešimus iš Nixono kelionės Kinijon; D. Broder gavo premiją už komentarus, R.Linscott už editoriaus; už kritikos straipsnius premijuotas R. Powers (Sun-Times), rašęs apie televiziją (jp).

Studijoje apie Chicago primena lietuviškus

Tarp naujausių knygų randa-me stambų 428 puslapių veikalą "Chicago", kurį parašė Finis Farr, išleido Arlington House, New Rochelle, N.Y. 1973 m. Kaina 12 dol. 95 ct.

Autorius 20 metų rinko medžiagą, panaudodamas dokumentus, laiškus, dienoraščius, daugybę knygų. Čia jis duoda Chicago miesto istoriją nuo seniausių laikų, net primindamas geologines formacijas, iki 1968 metų. Apžvelgiamas miesto augimas, kultūrinis, politinis gyvenimas, menas, literatūra, verslai, architektūriniai pastatai. Autorius kalba faktais, bet stengiasi viską perteikti beletristinio lengvumo stiliumi. Čia aptinkame aptarimus tokių žymių asmenybių, kaip misionierius Marquette, varguomenės globotoja Jane Addams, bet neaplenkiama padugnių "herojų", kaip Al Capone. Aprašo daugybę įvykių, kaip didysis Chicago gaisras, pasaulinė paroda 1893 m., depresija, socialinio gyvenimo evoliucija. Kalbėdamas apie skerdyklas, net poroje vietų prisimena lietuviškus ryšius su rašytoju Sinclair "Džiunglėmis", kur aprašomas vargas skerdyklų darbininkų, ypač lietuvių Jurgio Rudkaus.

Surinkta daugybė egzotinių faktų iš įvairių Chicago sukūrusių asmenybių, iš čia susidariusių sambūrių ar atvykstančių lankytojų iš Europos. Iš viso veikalas turi apie 225,000 žodžių ir visą eilę retų istoriškų nuotraukų, gautų iš istorinės draugijos archyvo ar iš privačių šaltinių. Reikalingas Chicago gyvenimas tik vienur kitur paliečiamas prabėgomis, daugiau dominantis šiaip visuomeninio gyvenimo istorija.

Visa eilė Pulitzer premijų paskirta laikraštiniams, "Washington Post" laimėjo premiją už aprašymus Watergate skandalo; R. Boyd ir V. Hoyt gavo premiją už išskeliamą Eagletono psichinio susirgimo, dėl ko jis prarado kandidatūrą į JAV vicepreziden-

Ypač gyvenantieji Chicagoje čia ras medžiagos praturtinti savo žinias apie pažįstamas vietas ar girdėtus įvykius. J. Pr.

SUTVIRTINIMO TEOLOGIJA

Prancūzijoje, Aukštajame liturgijos institute, išsimokslinęs dominikonas Austin P. Milner parašė veikalą "Theology of Confirmation" (išleido Fides Publishers, Notre Dame, Ind. 1972 m. 127 psl.). Šis veikalas tai dvidešimt šeštoji knyga serijos Dabartinio dienų teologija, Seriją redaguoja jėzuitas E. Yarnold. Pats autorius A. Milner dabar profesoriauja Oxforde. Jis yra parašęs knygą "The Worship of the Church" ir suredagavęs "The Ministry of the World".

supratimas, gilinamasi į šio sakramento pagrindus šv. Rašte, pateikiama smulkiai istorinė apžvalga, aptariamas Sutvirtinimo įsteigimas, padariniai, charakteris, taikymas ir priimančysis. Veikalas duoda gausiai medžiagos besispecializuojantiems šioje teologijos srityje.

PASITEIRAUKITE PAS MUS JEI GALVOJATE PIRKTI NAMĄ!

- ✓ Low Rates
- ✓ Minimum Expenses
- ✓ We pay 3 1/4 % on escrow accounts

6% — 2 year certificates (Min. \$5,000)
5 1/4 % — 1 year certificates (Min. \$1,000)
NUOŠIMČIAI IŠMOKAMI KAS MĖNESĮ

Member F.S.L.C., Washington, D.C. Equal Opportunity Lender

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th Court, Cicero, Illinois 60650 — Phone (312) 656-6330
Open Mon. 9-8; Tues., Thurs., Fri. 9-6; Sat. 9-1; Closed Wed.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpaustyti paveikslai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu apdailinti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

GĖLĖS BEVERLY HILLS GĖLINYČIA

Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms

2443 W. 63rd Street, Chicago, Ill.
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

HEATING CONTRACTOR

Įrengti mieste ir užmiesty naulius ir perstatyti senus visų rūšių namų apšildymui pečius, air conditioning ir vandens boilerius. Dirbu greit, sąžiningai ir garantuoti.

DOMAS ŽUKAUSKAS
4444 S. Western Ave.
Chicago, Ill. 60609
Tel. VI 7-3447

A. VILIMAS MOVING

Apdraustas perkraustymas įvairių atstumo
823 WEST 34th PLACE
Tel. FRontier 6-1882

Laidotuvių Direktorai
MAZEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MARNOMI VISTA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYs MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S
OOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Koplyčios:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS 3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401	STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS 2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672 2424 W. 69th STREET Tel. RTpublic 7-1213 11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIŪNAS 4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572	POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN 3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39	VASAITIS — BUTKUS 1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGITS, INC.

Prima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminiams. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar bet kuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmington, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% Mokamas už dviejų metų Certificate sąskaitas. Minimum \$5,000.00

5% Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiadi. uždaryta.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

SOLISTĖ JADVYGA VENCEVIČAITĖ DEIMANTINĖJE BŪTIES ŠVENTEJE

STASYS PILKA

Dviaukštės statybos nualinta miesteliukų jau veikia pastovi Opera. Dvi ir trys teatrinio meno šakos Kauno scenoje. Menininkų tarpusavyje anadienis standus sugyvenimas.

Pirmosios Lietuvos Operos pirmajam sezonui besibaigiant, į Kauną vos atvykęs, klausiausi pirmojo lietuvių kalba operinio spektaklio. Žiūrėjau pastovios, profesinės Operos vaidinimo.

Miesto teatras, kuriame jau pastoviai veikia Drama bei Opera, tebuvo ant mūrinių pamatų medinis pastatas. Trijų aukštų, su primityviai įrengta scena. Publikai patraukė darė stipriųjų alkoholinių gėrų bufetas. O per pertrauką, greta lietuvių, smarkiai užėmė kelių vietinių šnektų mišinys. Aną vakarą statyta opera "Rigoletto". Nors spektaklis ir neturėjo afišoje masinančios Kiro Petrusko pavardės, bet visi bilietai buvo išparduoti. Operos teko klausytis, stovint pačioje palubėje.

Kalendorius rodė 1921 metų gruodžio vidurį. Ore šlapdriba. Gatvės akmenimis grįstos. Sliurūčiai mediniai šaligatviai išsere. Namai tik dviaukščiai, neretai medinės statybos. Ir medis Laisvės alėjoje ne vien lietuviams žymėjosi. Parduotuvėse bet kuria sava lietuviška tarpe susišnektė reikėjo laimėti. Iš mėšinių sėkėdavo nevisai malonus kvapas. O Miesto teatre — lietuviškai dainuojama G. Verdi opera!

Nuo pat Dramos bei Operos teatrų atidarymo (o vėliau ir Baletui prisijungus) šioms menų santalkoms teko dirbti toje pačioje scenoje, repetuoti tuose pačiuose rūmuose. Netrukus jau keturių aukštų mūruose, prisimintinu barokiniu fasadu, su erdviais foyer, sumodermintoje scenoje — Valstybės teatre! Ir ne bet kokiam miesteliukų, o į sostinę pretenduojančiame Kaune.

Tarp anos scenos profesionalų "pirmos generacijos" savaime užsimėgė geri ir draugiški santykiai. Tapome tartum vienos šeimos nariai, kad ir skirtingų išsilavinimų, bet tam pačiam sceniniam triušui išsipareigoję. Lankydamom vieni kitų premjeras ar šiaip spektaklius. Kur susitike, sveikindavomės lyg artimi žmonės. (Trupėms besikeičiant ir mastui besiplečiant, panašus tikrai kolegiskasis santykiavimas, aišku, turėjo išnykti. Kaip pamažu, vieton pionieriškų nusiteikimų, atsirado ir karjerinės tendencijos, ryškesnis dėl padėties konkuravimas ir intrigavimų polinkiai.

Pirmame Operos sezone teko susipažinti ir su Jadvyga Vencevičaitė, jauna soliste. Gal net syki ar du kartus po spektaklio lydėjau iki jos namų. Šnektelėdavom rimtesnėmis temomis. Nes buvo giliau mąstyti linkusi moteris.

Operos solistų santalkoje skirtingas žmogus. Kukli, patikima dainininkė. Karšta knygų mėgė-

ja. Scenos dirbtinės šviesos gyvenime jos nepersekiojo. Pagarbos žodžiai.

Jadvyga Vencevičaitė — šiltas lyrinis mezzosopranas, kilusi iš išskirtai muzikalės šeimos, mūsų tarpe atmintina ne vien kaip operos solistė, bet ir kaip savita realybės fone moteris. Kiek savyje užsislėpusi, tvirtų principų asmenybė. Dvidešimt trejus metus būdama ryški Kauno Operos sceno-

je, gatvėje ar kitokioje aplinkoje, likdavo be pretenzijų moterim. Praeivis Laisvės alėjoje, pastebėjęs kuklią jos išvaizdą, vargu atpažintų vakar jį žavėjusią "Aidos" išdidžią Amneris.

Gyvenimas jai bėgo, įtemptai dirbant Operoje, besirūpinant sergančia motina ir nuolat skaitant įvairiomis kalbomis knygas. Bijau teigti, tik bandysiu spėti, jog skaitytų knygų skaičiumi savo

laiką yra pralenkusi maždaug visus Kauno Operos kolegas bei kolegas.

Pildžiusi pirmąsias partijas, niekad neatsisakydavo ir nuo antreikių. Ir tuo būdu, pvz., operoje "Otello" pasireiškėdavo kaip vokalčiai nepakeičiama Emilija. Gi operoje "Verteris" tebuvo vienintelė Kauno scenoje Šarlota, ir su ja konkuruoti nepajėgė kita to paties balso žymi solistė. Graži kantilena, visuose registruose lygiai skambas balsas, subtilus muzikalumas — neatskirti dainininkės privalumai. Ji žinojo savas ribas vaidyboje, tai nuo Carmen partijos atsisakė: "Nesu nei Mariona Rakauskaitė, nei Vincė Jonuškaitė, esu dainininkė, tačiau menkesnė vaidintoja, todėl ir Carmen negaliu pretenduoti".

Pasitaikė, kad teko su koncertu išvykti provincijon. Dalyvių grupėje buvo ir J. Vencevičaitė. Dėl kažkurių priežasčių po koncerto teko autobusu važiuoti per visą naktį. Nemigusi turėjo skubėti į repeticiją. O vakare įvyko kadaise labai garsaus tenoro D. Smirnovovo gastrolė operoje "Romeo ir Džiuljeta". Parpū, kaipgi vakare dainuotis neišsimiegojusi Vencevičaitė? O jiniai Pažo sunkią ariją taip išpildė, kad publika sukėlė Kaune savai solistei tiesiog neišvaizduojamas ovacijas, priversdama ariją net bisuoti.

Didžiulį repertuarą bekėliais tenoras Aleksas Kutkus dėl regėjimo savybių ne tik dirigento batutos nematydavo, bet ir scenoje ne daug ką aiškiau žiūrėdavo. Jo būsimoji žmona Jadvyga Vence-

vičaitė, regis, muziką irgi gaudė labiau klausia, negu dirigento sekimu. (Gyvenime ją matydavau su berėmiu pince-nez).

Solistės bei solistai paprastai partijas išmokdavo privačiai, o apšifuodavo su operos koncertmeisteriais. Dienotvankių lentose teatre-kas savaitę buvo išskabinamas lapas, kur galima buvo užrašyti darbui su pianistais valandas. Retai kurie žymūs dainininkai naudodavosi šia privilegija. O apie J. Vencevičaitę girdėjau bejuokaujant: "Nagi, kaip jiniai taip tobulai partijas pramoksta, niekad koncertmeisterio pagalbos nieškodama? — Labai paprastai, po pietų teatro bufete į namus grįžusi, atsigula patogiau sofoje ir žiūri sau į klavieriauszgą, čia pat ir akompanimentą ir dainuojamas gaidas išsamonindama. Su jos klausia ir atmintim — tai tik niekniekis."

Viesuomet buvusi tyli, kukli, nepretenduojanti. Ir sugrįžusi iš Paryžiaus, kur vyko pasitobulinti, jokių užsieniečių našysčių neparsivežė. Vien tik parodė, kiek ši išvyka atnešė naudos jos dainavimui.

Šiandien, mylimo vyro netekusi, Jadvyga gyvena izoliuotai, retai kur besipasirodydama. Prie vienetės įpratusi, nusiraminiama randa vienšūmė. (Bet nedaug kas yra pasinaudojęs jos patirtimi ir vokalo tobulinimo ne kasdien užtinkama proga).

Tartum prisiminimas apie nuostabią dalyką, širdy man virpa Jadvygos ir Alekso ilgametė, nekasdienė, didelė meilė.

Deimantinis gyvenimiškos buities jūbilies reiškinys įvykis. Bet yra įprasminas ir tebelaidimas to indėlio, kurį Jadvyga Vencevičaitė — Kurkuvienė sudėjo į kadaise jaunos Lietuvos Operos, jau didžiomis vertybėmis prisipildžiusios, meno aruodus.

Šie popierių surašyti žodžiai tėra tik eilinio melomano blankūs sakiniai. Nors po jais slepiasi didi pagarba Lietuvos Operos kūrėjai — veteranai, pirmojo spektaklio Kaune dalyvė. (O kiek gi ano vakaro solistų mūsų se pasijiko? Šaltai galvodamas, atsakau: dul. Ir viena gyvena Chicagoje).

Tegu deimantiniai metai būna solenizantei laimingi!

Liet. sportininkų išvykos Europon moterų komiteto dalis tariasi su komiteto pirm. Marija Rudienė. Iš k.: V. Kaunienė, S. Blažienė, A. Rūgytė, M. Rudėnė, o K. Rudienė (marti) stebisi su Nijole Vengrienė stambiais loterijos laimėjimų galimūmams. Nuotr. Z. Degučio

Leokadija Vilimienė amerikiečių

spaudoje

Santa Monica, Calif. laikraštis "Evening Outlook" balandžio 18 d. paskyrė visą puslapį lietuviškų vėlykinių papročių, ypač kiaušinių dekoravimo, aprašymui, įdėdams L. Vilimienės ir kai kurių jos skaučių: Rasos ir Audrės Pakalniškyčių ir Dainos Gudauskytės didžiulius nuotraukas. Straipsnis labai detalai aprašo kiaušinių dekoravimo techniką ir apilamai

Leokadija Vilimienė

labai išsamiai nušviečia mūsų vėlykinius papročius: atrodo, kad L. Vilimienė pati juos gerai žino ir gražiai juos kitiems nupasakoja. Šį kartą dr. J. Gudausko rezidencijoje ji buvo sukvietusi seses skautes ir mokė jas, kaip marginti Vėlykų margučius, vartojant tas pačias natūralias priemones, kokios buvo vartojamos Lietuvoje: svogūno lapus, samanas, jaunų berželių lapus ir panašiai. L. Vilimienė tokias darbėlių ir tautos papročių pamokas lietuviams duoda beveik reguliariai, tačiau tik dabar jos sumanymas buvo svetimausių pastebėti ir labai šiltai įvertinti. Ir mūsų tautos darbei pasitarnauti. Tenka taip pat sveikinti L. Vilimienę už pasiūlytą ir sugebėjimą gražiai veikti su mūsų jaunimu. Girdėjome, ir lietuviškon labdaron ji yra koją įkėlus: Lietuvos Dukterys ją ingi sese vadina. Ji yra aktyvi Los Angeles Moterų tampauntinio klubo narė. Praeitais metais ji labai sėkmingai pravedė to klubo bazarą. Mums kiek nepatogu, kad užsieniečiai pirmi L. Vilimienę išgyrė, o mes nuo jų tik "nusirašome". Tikime, kad ji, pažįstanti mūsų tautinius papročius, supras, kad lietuvis kuklus panegirikose, kiek drąsesnis, kai reik ką "išvanoti". F. G.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

× Marija Rudienė, aktyviai įsijungusi į liet. sportininkų išvykos Europon organizacinį darbą, sudarė moterų komitetą, kuris rūpintis lėšų telkimu, loterijos bilietų platinimu (stambūs laimėjimai), piknikų rengimu, atsisveikinimo vakarienės Martiniqne restorane surengimu ir t. t. Liet. sportininkai išvyksta rugpjūčio 24 d., kviečiami 7 Europos valstybių, kur turės savo rungtynes. Sportininkai jau dabar garsina Lietuvos vardą, nes įknsniuojami žinomaisi buvę Lietuvos sportininkai ir dabartinės "žvaigždės".

Marija Rudienė, kurios vyras inž. Antanas yra išvykos pirminkas, buvo sulkytusi savo namuose moterų komitetą bal. 27 d. pasitarimui (inž. J. Baris — org. kom. pirm. padarė išsamų pranešimą) ir pavaišino vakariene su šampanu. Dalyvavo komiteto narės: B. Briedienė, O. Gradinskienė, M. Kriškauskienė, F. Mackevičienė, M. Remienė, A. Rūgytė, J. Valdienė ir St. Semėnienė. Negalėjo posėdy dalyvauti, bet yra įsijungusios į komitetą sekančios: S. Blažienė, L. Dargienė, St. Bacevičienė, J. Grybauskienė, B. Jasaitienė, V.

Lapienė (išskridusi Jamaikon), V. Kaunienė, M. Krauchonienė (išskridusi į San Francisco), dr. M. Ringienė ir N. Vengrienė.

100 METŲ, KAI MIRĖ "SUZADĖTINIŲ" AUTORIS

Aleksandras Manzoni yra laikomas ryškiausiu italų romantizmo kūrėju. Šiame į ypatigai prisimename, nes sueina 100 metų nuo jo mirties: mirė 1873 m. gegužės 22 d., sulaukęs 87 m. amžiaus. Keletą metų gyveno Paryžiuje, kur susipažino su kalvine Henriette Blondel ir ją vedė. Ji netrukus tapo katalike, paskatindama ir patį Manzoni grįžti į katalikybę. Gyvendamas religinėmis nuotaikomis, jis sukūrė religinių himnų. Atkreipė skaitančios visuomenės dėmesį savo eilėraščiais, bet labiausiai pagarsėjo savo kūriniu "Suzadėtiniai", kuris laikomas didžiausiu veikalu ano meto Italijoje. Yra rašęs ir tragedijų.

Jo "Suzadėtiniai" buvo A. Barčiaus išversti į lietuvių kalbą dar 1934 m., o dabar okupuotoje Lietuvoje išleista nauja to veikalų laida. Charakterių ryškumas, įvykių vaizdus perteikimas, visa intriguojanti veikalo sąranga daro tą knygą kiekvienam skaitytojui neužmirštama.

Šių metų Gintaro baliaus debutantės

Jūzė Marytė Daužvardytė yra viena debutančių Chicago Lietuvos moterų klubo ruošiamame Gintaro balioje, kuris įvyks birželio 24 d. Olympia Fields Country Club patalpose. Jūzė Marytė yra Petro ir Dolores Daužvardžių duklė, gen. konsulės Jūzės Daužvardienės dukraitė. Jūzės Marytės tėvai priklauso vyčiams, o jos motina (Šrupaitė) aktyviai dalyvauja Amerikos Lietuvių Romos katalikų moterų sąjungoje.

Jūzė Marytė kalba lietuviškai ir ispaniškai. Lockport gimnazijoje tobulinasi moksle. Mokykloje ji yra Studentų tarybos išdininė ir sporto organizacijos narė. Ji yra tautinės mokslinės organizacijos garbės narė, aukščiausiais laipsniais pasižymėjusi moksle. Be to, Jūzė Marytė yra Ateities šokėjų grupės narė, lanko Maironio mokyklą Lemonte ir savanoriškai dirba Šventos Šeimos Viloje. Ji ruošiasi studijuoti Lewis kolegijoje, kurioje pagrindu ims medicinos technologijos kursą.

Vilija Romualda Kerelytė. Jos tėvai Jolanda ir Alfonsas Kereliai yra žinomi lietuvių skautų veikėjai ir aktyvūs daugelio organizacijų nariai. Vilijos motina (Gudaitytė) yra namų vidaus dekoracijų žinovė, o jos tėvas

mechanikos inžinierius ir kontraktorius.

Vilija kalba lietuviškai ir vokiškai. Šiais metais ji baigs aukšt. mokyklą. Nori studijuoti ir būti dantų gydytoja. Mokykloje priklauso prie Rūtos ratelio. Vilija yra lietuvių mergaičių skaučių vadovė. Jaunų lietuvių žurnalistų grupės pirmininkė ir "Grandies" šokėjų grupės narė. Vilija baigė Chicago aukšt. lituanist. mokyklą, o dabar studijuoja Pedagoginiame lituanistikos institute.

Denise Ellen Wacker yra Angelos ir velionio Earl Wacker duklė. Josios motina Angelė (Baltutytė) yra CLM klubo narė, kartu su teta Konstancija (Baltutytė) Hofer, o protetos yra Ona Biežienė ir Emilija Eudeikienė. Denise baigs Liurdo gimnaziją, kur mokosi Anglijos socialinių mokslų. Ji mėgsta siūti ir padeda motinai bei tetai jų vestuvinių drabužių parduotuvėje.

Joana Micevičiūtė yra Irenos (Liutkevičiūtės) ir Kazio Micevičiū duklė. Joana yra antra debutantė Micevičių šeimoje. Josios sesuo Irena dalyvavo 1968 m. Gintaro balioje. Joana lanko Marijos aukšt. mok.

kur mokosi matematikos ir meno. Mokykloje ji yra Rūtos ratelio narė, nuolat yra mokyklos garbės sąraše, o taipgi III. valstybės "Scholar". Joana puikiai kalba lietuviškai, yra liet. jūrų skautų narė ir iliustruoja jūrų skautų žurnalą. Ji lankys Chicago Circle universitetą ir studijuos matematiką.

Sandra Ruth Woidat yra Richard ir Ruth Woidatų duklė. Motina Ruth (Strubytė) yra CLM klubo narė, o močiutė velionė Elena Woidat — buvusi narė. Sandra baigia York gimnaziją, kur mokosi anglų kalbos ir taikomųjų mokslų. Ji nori studijuoti ir būti galtingoji seselė arba rentgenologė Hinsdale ligoninėje. Gimnazijoje yra mokyklos garbės sąraše ir aktyviai dalyvauja sporte. Laisvalaikyje daug skaito ir pasiaukodama išdirbo 75 val. Wheaton Convalescent Home.

Elena Žibutė Kėželytė yra Elenos (Baleišytės) ir advokato Algimanto Kėželių duklė. Ji lanko Wheeling aukšt. mok., kur priklauso dramoms ir rašytojų sekcijoms, mokslinei organizacijai National Forensic League, dirba prie mokyklos laikraščio ir yra pašliužininkų klubo pirmininkė. Ji gavo Daughters of the American Revolution geros pilietės atžymėjimą ir yra "III. Scholar". Elena yra skautė

(liet.) ir dirba savanoriškai Šventos Šeimos Viloje. Ji rengiasi studijuoti Rimon kolegijoje, kur pagrindu ims politinius mokslus.